
Raport special

privind rezultatele investigării din oficiu a cazului de deces în custodia statului a cetățeanului Andrei Braguța

(elaborat în temeiul art. 22 alin. (2) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul))

Chișinău, 2017

Avocatul Poporului își exprimă condoleanțe rudelor îndurerate

Mihail COTOROBAI

TITLU	PAGINA
CUPRINS	3
ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
METODOLOGIA DE INVESTIGARE	7
CONSTATĂRILE INVESTIGAȚIEI	10
1) Perioadele și custodia lui Andrei Braguța	10
2) Respectarea libertății și siguranței individuale	18
3) Respectarea dreptului la viață, dreptului la integritate fizică și psihică	30
4) Respectarea garanțiilor privind asistența medicală	41
RECOMANDĂRI GENERALE	53

Avocatul Poporului	AP
Oficiul Avocatului Poporului	OAP
Ministerul Justiției	MJ
Ministerul Afacerilor Interne	MAI
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	MSP
Departamentul Instituției Penitenciare	DIP
Penitenciarul nr. 13 Chișinău	P13
Penitenciarul nr.16-Pruncul Chișinău	P16
Inspectoratul General al Poliției	IGP
Direcția de poliție a mun. Chișinău	DP Chișinău
Izolatorul de detenție preventivă al DP Chișinău, str. Tighina 6	IDP
Inspectoratul de poliție Ciocana	IP Ciocana
Centrul de medicină legală Chișinău	CML
Secția nr.12 a CML (Secția psihiatrie medico-legală staționară)	Secția 12
Instituție Medico-Sanitară Publică	IMSP
IMSP Dispensarul Republican de Narcologie	DRN
IMSP ”Institutul de Medicină Urgentă”	IMU
Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească Chișinău	CNAMUP
Centrul de Sănătate Biruința, raionul Sîngerei	CS Biruința
Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Sîngerei	CCSM Sîngerei
IMSP Spitalul de Psihiatrie Bălți	SP Bălți
IMSP Spitalul Clinic de psihiatrie Codru	SCP Codru
Procuratura Generală a R. Moldova	PG
Inspectoratul Național de Patrulare	INP
Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	CEDO

§1. Avocatul Poporului (Ombudsmanul) asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile¹. Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedurilor reglementate de Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014 (în continuare Legea nr.52/2014).

§2. În activitatea sa, Avocatul Poporului se ghidează de principiile legalității, egalității, imparțialității, transparenței, echității sociale, democrației, umanismului și se conduce de conștiința sa.

§3. În cazul în care dispune de informații privind încălcarea în masă sau gravă a drepturilor și libertăților omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazul în care este necesară apărarea intereselor unor persoane care nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare, Avocatul Poporului este în drept să acționeze din oficiu².

§4. În cazul în care se constată încălcări în masă sau grave ale drepturilor și libertăților omului, Avocatul Poporului este în drept să prezinte rapoarte speciale la ședințele Parlamentului, precum și să propună instituirea unor comisii speciale care să cerceteze aceste fapte³.

§5. În activitatea sa de prevenire a torturii, Avocatul Poporului prezintă autorității sau persoanei cu funcție de răspundere recomandările sale în vederea ameliorării comportamentului față de persoanele private de libertate, a îmbunătățirii condițiilor de detenție și a prevenirii torturii⁴. În acest sens, Instituția națională de protecție a drepturilor omului, prin mecanismele sale, efectuează periodic vizite preventive și de monitorizare în locurile privative de libertate, emite rapoarte și recomandări autorităților vizate.

§6. Astfel, Avocatul Poporului poate iniția investigații la cerere sau din oficiu cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, uzând de drepturile prevăzute în art. 11 din Legea nr. 52/2014. În astfel de cazuri, Avocatul Poporului mizează pe rolul diriguitor al organelor procuraturii în atribuțiile cărora intră inițierea urmăririi penale pe faptele de tortură și/sau rele tratamente. Or, în conformitate cu prevederile art. 18 alin.(2) din Legea nr. 52/2014 „*Avocatul Poporului nu se substituie prin competențele sale autorităților publice, organelor de drept și instanțelor judecătorești*“. Mandatul Avocatului Poporului nu permite suplinirea funcției reactive a organelor de drept ale Republicii Moldova. Un criteriu important al investigației realizate de Avocatul Poporului în comparație cu alte organe de stat sau de drept, rezidă în caracterul cvasi-judiciar al acesteia. Respectiv, investigația nu este îndreptată spre acumularea de probe în vederea atragerii la răspundere justițiară. Mai degrabă, investigația ombudsmanului vine să ridice motivele, cauzele, problemele de sistem care au încurajat abuzurile asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului⁵. La fel, Avocatul Poporului examinează acțiunile sau inacțiunile

¹ Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014, art. 1, alin. (1)

² Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014, art.22, alin. (1)

³ Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014, art. 22, alin. (2)

⁴ Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014, art. 24, alin. (2)

⁵ UNDP, How to Conduct Investigations, p.25

autorităților publice, organizațiilor și întreprinderilor, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, ale organizațiilor necomerciale și persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile, care ar fi bănuite de încălcarea unor drepturi, și verifică dacă ele corespund atât standardelor naționale, cât și standardelor internaționale.

§7. La 29 august 2017 în spațiul mediatic au apărut informații cu privire la decesul cetățeanului Andrei Braguța în condiții dubioase, în sistemul penitenciar al Republicii Moldova. Alegațiile de maltratare ale victimei au fost susținute de rudele și avocații acestuia⁶.

Andrei Braguța este cetățean al Republicii Moldova, născut la 27 aprilie 1985 în satul Biruința, raionul Sîngerei. Din 2007 activa în calitate de inginer la SA „Floarea Soarelui” din mun. Bălți. La 15 august 2017 a fost reținut de poliție pentru aplicarea violenței nepericuloase față de o persoană cu funcție de răspundere. După 10 zile de detenție a decedat în Penitenciarul nr. 16-Pruncul, Chișinău (spital-penitenciar).

§8. La 30 august 2017, în temeiul art.22 alin.1 din Legea nr.52/2014, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu pe marginea cazului mediatizat privind „*decesul lui Andrei Braguța în Penitenciarul nr.13 aflat în stare de arest preventiv*”, calificându-l drept caz de o importanță socială deosebită⁷.

§9. În procesul de investigare a cazului conform procedurii standardizate, Avocatul Poporului și-a propus următoarele acțiuni:

- verificarea acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice, persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile prin prisma atribuțiilor funcționale, legislației naționale și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului în contextul asigurării dreptului la viață, la integritate fizică și psihică, dreptului la libertate și siguranță, dreptului la un proces echitabil, dreptului la ocrotirea sănătății în cazul de deces în timpul aflării în custodia statului a cetățeanului Andrei Braguța;
- identificarea problemelor de sistem, care au generat decesul persoanei în perioada aflării în custodia statului;
- formularea recomandărilor către autoritățile și persoanele cu funcții de răspundere, după caz;
- informarea opiniei publice cu privire la rezultatele investigației.

§10. În baza rezultatelor investigației și coroborării suportului probatoriu acumulat în procesul de investigație, Avocatul Poporului și-a formulat opinia prin prisma standardelor internaționale și naționale în domeniu și a analizat modul în care autoritățile vizate au aplicat aceste standarde. La fel, Avocatul Poporului și-a propus să analizeze motivele obiective, subiective sau sistemice ce au condus la survenirea cazului tragic. La final, au fost formulate recomandări în scop de prevenire și îmbunătățire a situației din domeniu.

§11. Avocatul Poporului reiterează că stabilirea circumstanțelor aplicării leziunilor corporale, faptelor de tortură și/sau rele tratamente, în special cauza decesului cet. Braguța Andrei, revin exclusiv organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată.

§12. Avocatul Poporului insistă asupra unui proces public, transparent, echitabil și echidistant cu respectarea principiilor contradictorialității și prezumției de nevinovăție. În același timp, autoritățile

---

⁶ Titlu: Rudele unui bărbat decedat în penitenciarul 13 acuza autoritățile de moartea acestuia. Administrația susține că el s-a stins de pneumonie: <http://protv.md/stiri/actualitate/rudele-unui-barbat-decedat-in-penitenciarul-13-acuza-autoritatile---1994871.html>

⁷ Titlu: Cazul barbatului decedat în Penitenciarul 13 va fi investigat de către Oficiul Avocatului Poporului: <http://ombudsman.md/ro/content/cazul-barbatului-decedat-penitenciarul-nr-13-va-fi-investigat-de-catre-oficiul-avocatului>

vizate urmează să conștientizeze și să-și asume consecințele și să nu se limiteze doar la acuzația penală. Problemele sistemice stringente reflectate urmează a fi soluționate cu prioritate, în interesul respectării demnității și integrității umane.

§13. Avocatul Poporului admite că investigația realizată poate atinge elemente sau opinii diferite pe acest caz, aprecierea cărora urmează a fi efectuată cu diligență profesionistă. Pe această cale, Avocatul Poporului uzează de dreptul de a nu fi persecutat pentru opiniile sale exprimate în procesul investigării cazului respectiv.

§14. Avocatul Poporului salută, cu anumite rezerve, deschiderea majorității autorităților vizate pentru colaborare în procesul de investigație inițiat. La fel, Avocatul Poporului remarcă reacția promptă a acestora pentru clarificarea circumstanțelor cazului respectiv. Totodată, Avocatul Poporului apreciază implicarea mass-mediei și societății civile, în special, pentru mobilizarea autorităților.

§15. Atât opinia publică națională, cât și cea internațională, așteaptă răspunsuri ferme în vederea realizării plene a obligațiilor pozitive asumate de stat împotriva torturii și altor tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. Această obligațiune, apriori presupune asumarea în comun a îndatoririi de eradicare a fenomenului torturii. În cazul Braguța autoritățile vizate au acționat în mod independent, încercând să își legitimeze acțiunile la faptele întâmplate. Aceste încercări au polarizat diverse opinii, în special cu conotație negativă asupra ordinii publice, bunelor moravuri, la fel a stimulat ura față de persoanele cu dizabilități și angajații sistemului polițienesc și penitenciar, etc.

§16. Maniera în care a fost oglindit cazul de către instituțiile statului, în special prin diseminarea de materiale foto și video asupra unor circumstanțe neexamine de instanțele judecătorești, cu încălcarea vădită a dreptului la viață privat și a prezumției nevinovăției nu legitimează, în opinia Avocatului Poporului, scopul de prevenire a torturii. Din contra, a condus la efecte ireversibile față de victimele torturii, rudele defunctului și societate în general.

§17. Avocatul Poporului face apel către societate, actorii implicați, mass-media și factorii politici să reflecte echidistant, obiectiv și transparent, cu respectarea eticii profesionale cazul respectiv, fără a îl politiza.

§18. La 30 august 2017, Avocatul Poporului a creat un grup de lucru format din zece angajați ai Oficiului Avocatului Poporului și un expert contractat pentru investigarea „cazului Braguța” prin realizarea acțiunilor menționate la §9. În vederea realizării acțiunilor necesare, pentru asigurarea procesului de investigare, reieșind din atribuțiile funcționale ale Avocatului Poporului, grupul de lucru și-a propus următoarele obiective:

Obiectivul 1: A identifica locurile de detenție în care s-a aflat cet. Andrei Braguța din momentul reținerii pînă în momentul decesului;

Obiectivul 2: A verifica modul în care autoritățile au asigurat respectarea dreptului la libertatea individuală și siguranța persoanei conform art. 5 din CEDO;

Obiectivul 3: A verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile ce țin de retele de tratament și asigurarea dreptului la viață conform art. 2 și 3 din CEDO;

Obiectivul 4: A verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile privind accesul la asistență și îngrijiri medicale, conform art. 2 și 3 din CEDO.

§19. Stabilirea faptelor și circumstanțelor necesare pentru investigare a fost realizată prin:

- efectuarea vizitelor în toate instituțiile/organizațiile care, în opinia Avocatului Poporului, au avut sau puteau avea tangență cu cazul investigat, în special: Inspectoratul de Poliție Ciocana al IGP mun. Chișinău, Izolatorul de detenție preventivă al Direcției de poliție Chișinău din cadrul Inspectoratului General al Poliției de pe strada Tighina 6, mun. Chișinău, Penitenciarul nr. 13 Chișinău, Penitenciarul nr. 16-Pruncul Chișinău, Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească din Chișinău, Centrul de medicină legală din Chișinău, Dispensarul Republican de Narcologie din Chișinău, precum și alte instituții;
- acumularea, de la autorități/instituții, de la persoane cu funcții de răspundere de toate nivelurile, a informațiilor, documentelor și materialelor, înregistrărilor video și audio, necesare pentru investigarea eficientă și obiectivă a cazului, inclusiv a informațiilor oficiale cu accesibilitate limitată și a informațiilor atribuite la secret de stat;
- invitarea pentru audieri și solicitarea explicațiilor de la persoanele cu funcții de răspundere;
- colectarea, sistematizarea și analiza informațiilor din mass-media și din alte surse disponibile.

§20. Potrivit Planului de investigare, în procesul investigației urmau a fi studiate și acumulate suplimentar următoarele informații, documente și materiale, după cum urmează:

La Obiectivul 1: A identifica locurile de detenție în care s-a aflat cet. A. Braguța din momentul reținerii pînă în momentul decesului:

- 1) Informații din registrele interne al IP Ciocana;
- 2) Informații din registrele interne ale IDP Chișinău;
- 3) Informații din registrele interne ale Spitalului clinic de psihiatrie Chișinău;
- 4) Informații din registrele interne al P13;
- 5) Informații din registrele interne al P16.

La Obiectivul 2: A verifica modul în care autoritățile au asigurat respectarea dreptului la libertatea individuală și siguranța persoanei conform art. 5 CEDO:

- 1) De solicitat de la Judecătoria Ciocana toate materialele pe cauza penală intentată împotriva cet. A. Braguța, inclusiv copia de pe mandatul de arest și informațiile adiționale; încheierile de aplicare a măsurilor preventive și documentele adiționale ce au stat la baza deciziei de internare, demersul procurorului și pledoaria avocatului;

- 2) De verificat dacă încheierea de plasare în arest și încheierea de internare au fost sau nu contestate /de ridicat copii;

La Obiectivul 3: A verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile ce țin de relele tratamente și asigurarea dreptului la viață conform art. 2 și 3 din CEDO:

- 1) De verificat dacă în timpul reținerii, plasării în IP/ P13 / P16 au fost aplicate lovituri, acte de tortură și/sau rele tratamente asupra cet. Braguța Andrei;
- 2) Acțiunile colaboratorilor INP (*aplicarea cătușelor a fost legală, proporțională și necesară*)/ De verificat dacă au fost inițiate careva anchete interne pe faptul presupusei ultragieri;
- 3) De verificat alegațiile cu privire la maltratarea acestuia de semenii din celula IDP, dacă au fost înregistrate anchete interne și penale;
- 4) De verificat dacă au fost respectate standardele internaționale/naționale/ privind detenția persoanelor cu maladii psihice (*comportamentul de facto al IDP*);
- 5) De verificat condițiile de detenție în IDP/ P13/ P16;
- 6) De verificat alegațiile cu privire la maltratarea lui Andrei Braguța în celula IDP de către co-deținuți, precum și acțiunile administrației IDP;
- 7) De consultat registrele IDP;
- 8) De audiat persoanele aflate în arest preventiv pe faptul agresiunii fizice (*în cazul în care acestea se află în IDP, fie P13, conform listei din registrul de detenție*);
- 9) De verificat dacă deținutului A.Braguța i-au fost respectate garanțiile minime de detenție (*apel telefonic, acces la medic, acces la avocat, condiții materiale*).

La Obiectivul 4: A verifica în ce măsură au fost respectate garanțiile privind accesul la asistență și îngrijiri medicale, conform art. 2 și 3 CEDO:

- 1) De stabilit circumstanțele îmbolnăvirii de pneumonie (anterior detenției sau acutizarea acesteia în detenție /certIFICATE medicale de la domiciliu (rude), a reclamat sau nu deținutul faptul maladiei sale și comportamentul administrației în acest caz, conform declarațiilor procurorilor);
- 2) De ridicat informațiile cu caracter medical de la IDP;
- 3) De ridicat informațiile cu caracter medical de la P13;
- 4) De ridicat informațiile cu caracter medical de la P16;
- 5) De solicitat informații de la Spitalul de urgență (*fisele medicale/ perioadele/ concluziile medicale*);
- 6) De solicitat de la Centrul medicină legală raportul de expertiză CML;
- 7) De solicitat opinia unui medic specializat pentru examinarea documentelor medicale și expunerea opiniei cu privire la cauzele de deces și circumstanțele decesului, în special acordarea asistenței medicale;
- 8) De verificat dacă în IDP a fost acordată asistență medicală, inclusiv medicamente și informații despre tratament;
- 9) De verificat dacă la intrare-ieșire în/din IDP Andrei Braguța a fost supus examenului medical;
- 10) De analizat rapoartele Serviciului de escortă cu privire la comportamentul lui Andrei Braguța în perioada escortării; etapele și perioada escortărilor;
- 11) De verificat și alte acțiuni importante în cazul respectiv.

§21. Grupul de lucru a acumulat suport probatoriu scris, atât în vizitele preliminare, cât și ca urmare a demersurilor înaintate. La fel, au fost studiate materialele anchetelor de serviciu inițiate de instituțiile vizate în acest caz. Toate materialele acumulate au fost examinate și coroborate cu prevederile actelor normative naționale și standardele internaționale.

§22. De asemenea, grupul de lucru a desfășurat audieri individuale cu funcționarii care au intersectat cu Andrei Braguța, co-deținuții, angajații poliției, penitenciarelor, organelor de drept,

avocați, experți practici și teoreticieni; a sistematizat informațiile plasate în spațiul mediatic și de socializare; a analizat jurisprudența internațională relevantă, precum și rapoartele și recomandările structurilor internaționale specifice.

§23. Un domeniu distinct de interes a fost acumularea probelor privind asistența medicală acordat lui Andrei Braguța în cadrul instituțiilor medice-sanitare publice. Investigația a cuprins perioada septembrie – decembrie 2017.

§24. La fel, membrii grupului de lucru au efectuat vizite de documentare în instituțiile de tip închis și deschis, care au asigurat deținuții, precum și tratamentul dlui Andrei Braguța. Scopul acestor vizite a fost de a monitoriza, de facto și de jure, situația din instituțiile respective; respectarea principiilor și mecanismelor de activitate internă; colaborarea intra și inter-instituțională; modul de asigurare a garanțiilor împotriva relelor tratamente și torturii; componenta de acordare a asistenței medicale pacienților; ridicarea de acte și probe, interviuri, chestionarea angajaților, etc.

§25 La 04 septembrie 2017 Avocatul Poporului a lansat un apel către societatea civilă privind colaborarea cu Instituția Ombudsmanului în elucidarea aspectelor legate de caz⁸.

§26. Astfel, în perioada septembrie-octombrie 2017, membrii grupului de lucru au efectuat 23 vizite de documentare (inclusiv repetate) la:

1. Inspectoratul de poliție Ciocana, Chișinău
2. Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău
3. Izolatorul de detenție preventivă al Direcției poliției Chișinău, str. Tighina 6
4. Penitenciarul nr. 16-Pruncul, Chișinău
5. IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie Codru
6. Secția nr.12 a CML (Secția psihiatrie medico-legală staționară)
7. IMSP Dispensarul Republican de Narcologie,
8. IMSP ”Institutul de Medicină Urgentă”
9. Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească din Chișinău,
10. Centrul de medicină legală din Chișinău,
11. Centrului de Sănătate Biruința, raionul Sîngerei
12. Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Sîngerei,
13. IMSP Spitalul de Psihiatrie Bălți
14. Inspectoratul Național de Patrulare, Chișinău
15. Procuratura Generală a Republicii Moldova
16. Procuratura mun. Chișinău.

§27. Constatările făcute în rezultatul investigației rezultă din informațiile primare obținute de la autoritățile sesizate. O parte din documente care au fost calificate ca suport probatoriu în cauza penală (de exemplu, materialul video din Izolatorul de detenție provizorie Chișinău), au fost inaccesibile pentru angajații OAP.

§28. Concluziile grupului de lucru au cuprins perioada de până la difuzarea (24 octombrie 2017) de către Procuratura Generală a Republicii Moldova a secvențelor video înregistrate în perioada 15-16 august 2017⁹. Prin urmare, acest raport nu răspunde la întrebările cu privire la circumstanțele aplicării violențelor/relelor tratamente în perioada reflectată de procurori.

---

⁸ Titul: Avocatul Poporului și angajații OAP încurajează societatea civilă să colaboreze cu Instituția ombudsmanului în elucidarea aspectelor legate de cazul AB: <http://ombudsman.md/ro/content/avocatul-poporului-si-angajatii-oap-incurajeaza-societatea-civila-sa-colaboreze-cu>;

⁹ Comunicat PG „Trei polițiști și patru deținuți trimiși în judecată în cazul Braguța”, 24/10/2017, disponibil la <http://procuratura.md/md/newsst/1211/1/7289/>

§29. Raportul conține poze din locurile de detenție în scop de sensibilizare cu privire la condițiile de detenție disputate în câmpul mediatic.

§30. Raportul respectiv va fi diseminat autorităților naționale, instanței de judecată în calitate de *amicus curiae*, precum și structurilor internaționale. Varianta definitivată va fi plasată pe site-ul oficial al instituției naționale de protecție a drepturilor omului (www.ombudsman.md).

§31. Prelucrarea ulterioară a datelor, inclusiv cu caracter personal (în special cu privire la maladii) urmează a fi efectuată cu diligență.

OBIECTIVUL nr.1 Perioadele și custodia lui Andrei Braguța

§32. În acest capitol sunt expuse perioadele de aflare a lui Andrei Braguța în custodia autorităților care au efectuat detenția și reținerea acestuia. *Primo*, s-a decis prezentarea informațiilor cu privire la atitudinea autorităților versus fapta de deces, după ce în câmpul mediatic au fost susținute mai multe declarații cu privire la lipsa informațiilor despre leziuni și deces. Avocatul Poporului și-a propus să stabilească, în baza informațiilor și materialelor disponibile, cum a fost exercitat de facto mecanismul de asigurare a drepturilor persoanei reținute și care a fost atitudinea responsabililor față de persoana aflată în situație de risc.

1.1. Informarea autorităților despre leziuni și deces

§33. La 24 august 2017 administrația P16 a comunicat precum că „în instituție, la orele 12.00 min., a fost depistat cu leziuni corporale deținutul Andrei Braguța, a.n.1985 escortat din Penitenciarul nr. 13. Deținutul a refuzat să dea careva explicații pe cazul dat”¹⁰. Informarea autorităților a avut loc în format electronic și prin poștă.

§34. În aceeași zi, specialistul psihiatru al secției psihoneurologie, lt. major de justiție, Silvestru Larisa a informat, distinct Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani, despre depistarea în procesul examinării lui Andrei Braguța a următoarelor leziuni corporale: *echimoză violacee gălbuie în regiunea brațului drept, echimoză violacee gălbuie în regiunea hemitoracelui drept. Echimoză violacee gălbuie în regiunea cristelor iliacee.*

§33. La 25 august 2017 Serviciul detenție al P16 a informat printr-un comunicat special DIP precum că „la data de 24.08.2017 la ora 12.00 min., a fost internat din Penitenciarul nr.13 în Penitenciarul nr.16 deținutul Braguța Andrei Ion, a.n.1985. În urma examinării medicale s-a depistat cu leziuni corporale indicate în actul de examinare nr.63: *echimoză violacee gălbuie în regiunea brațului drept, hemitoracelui drept și cristelor iliace. Pe cazul dat deținutul refuză să dea careva explicații*”.

§34. La 26 august 2017, administrația P16 a raportat precum că în instituție, la orele 03.00 min., de moarte naturală, fără semne de violență, a decedat deținutul Braguța Andrei Ion¹¹.

§35. Avocatul Poporului a primit informații despre decesul lui Andrei Braguța, cu următoarea formulare: „26.08.2017 P-16 la ora 03.00, de moarte naturală, fără semne de violență, a decedat deținutul Braguța Andrei Ion, a.n.1985”. Informația respectivă a parvenit la OAP pe data de 27 august 2017.

§36. Potrivit art. 232 din Codul de executare al Republicii Moldova, „...la sosirea în penitenciar, condamnatul, în termen de pînă la 24 de ore, este examinat în vederea constatării existenței leziunilor corporale sau altor urme de violență și, în termen de pînă la 15 zile, este chestionat și supus examenului medical și igienizării sanitare în încăperile de carantină ale penitenciarului.

În cazul în care se constată urme de violență, tratamente cu cruzime, inumane sau degradante ori

¹⁰ Notă informativă privind situația operativă în sistemul penitenciar de la ora 07.30 data de 24.08.2017 pînă la ora 07.30 data de 25.08.2017 (conține date cu caracter personal).

¹¹ Notă informativă privind situația operativă în sistemul penitenciar de la ora 07.30 data de 25.08.2017 pînă la ora 07.30 data de 26.08.2017 (conține date cu caracter personal).

de alte rele tratamente sau persoana condamnată acuză violență, medicul care efectuează examenul medical are obligația de a consemna în fișa medicală cele constatate și declarațiile persoanei condamnate în legătură cu acestea sau cu orice altă agresiune și de a anunța imediat șeful instituției penitenciare, care sesizează procurorul și Avocatul Poporului sau, în cazurile privind condamnății minori, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului în termen de 24 de ore.

În cazul unei boli grave sau constatării că persoana condamnată a fost supusă la tortură, tratamente cu cruzime, inumane sau degradante ori alte rele tratamente, administrația penitenciarului asigură înștiințarea, de îndată, telegrafic ori pe o altă cale, familiei, altor persoane apropiate condamnatului despre acest fapt”.

Prin urmare, în obligația medicului din sistemul penitenciar intră sesizarea procurorului și Avocatului Poporului în cazul în care se constată că persoana condamnată a fost supusă la tortură, tratamente cu cruzime, inumane sau degradante ori la alte rele tratamente. La fel, medicul are obligația de a consemna cele constatate, precum și declarațiile condamnatului în legătură cu acestea.

Concluzii

- ✓ Autoritățile au omis să identifice, înregistreze, raporteze și documenteze cazul în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin Ordinul comun al Procurorului General, ministrului justiției, ministrului afacerilor interne, directorului general al Serviciului Vamal, directorului Centrului Național Anticorupție și ministrului sănătății nr. 77 / 572 / 408 / 639-o / 197 / 1589 din 31 decembrie 2013 (*în continuare Ordinul 77*)¹². Or, Regulamentul stabilește procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant și reglementează: principiile care urmează a fi respectate în cadrul mecanismului interdepartamental de cooperare; rolul și atribuțiile autorităților în prevenirea și soluționarea pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant; modalitatea executării obligației de a înregistra și de a raporta din oficiu procurorului toate cazurile de tortură, tratamentelor inumane sau degradante; modul de completare a documentației medicale în cazurile de tortură, tratament inuman sau degradant, principiile de cercetare și schema de descriere a leziunilor corporale; particularitățile realizării anchetelor disciplinare interne a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, corelația acestor anchete cu procedurile penale.
- ✓ Autoritățile nu au asigurat examinarea și documentarea medico-legală a actelor de tortură, tratament inuman sau degradant în conformitate cu prevederile Protocolului de la Istanbul¹³, elaborat pentru a permite statelor să se ocupe de una dintre problemele fundamentale în apărarea persoanelor contra torturii – o documentare eficientă.
- ✓ DIP, PG și Procuratura mun. Chișinău au cunoscut faptul că Andrei Braguța a fost primit în Penitenciarul 16 cu leziuni corporale (*cu detalii despre localizarea echimozelor*), inclusiv deces.

¹² Ordinul nr. 77/2013 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353245>

¹³ Manual de investigare efectivă și documentare asupra torturii și a altor tratamente crude, inumane sau degradante sau pedepse, propus Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, 9 august, 1999, http://unhcr.org.ua/img/uploads/docs/Protocolul%20de%20la%20Istanbul_1.pdf

- ✓ PG a reacționat abia la 3 septembrie 2017, reiterând lipsa informațiilor despre caz, chiar dacă a fost informată prin comunicat special la 24 august 2017¹⁴.
- ✓ P13 Chișinău nu a raportat faptul că Andrei Braguța avea leziuni corporale la momentul sosirii în instituție.
- ✓ P13 și P16 nu au înștiințat de îndată, rudele defunctului cu privire la boala gravă/constatării supunerii la rele tratamente, după cum este prevăzut în art.232 Cod de executare.
- ✓ Administrația P16 a respectat obligația de a sesiza procurorul și Avocatul Poporului cu privire la constatarea urmelor de violență, în modul prevăzut de art. 232 Cod de executare.
- ✓ Informația primară cu privire la pretinse acte de tortură și/sau rele tratamente expediată în adresa OAP de sistemul penitenciar în format electronic a fost incompletă. Chiar dacă, administrația P16 a informat Avocatul Poporului despre constatarea leziunilor corporale la deținutul Andrei Braguța, escortat din P13, la momentul recepționării acestei informații, acesta nu a putut să-și formuleze o opinie cu privire la circumstanțele decesului lui Andrei Braguța. Însă, sesizarea din oficiu a fost una promptă.
- ✓ Autoritățile abilitate au reacționat DOAR la presiunea mediatică și a societății civile. În grabă, acestea au încercat să paseze responsabilitatea unei-alteia, să comunice diverse opțiuni asupra cazului de deces, inducând opinia publică în eroare. Acest caz, a demonstrat că autoritățile nu sunt pe deplin pregătite în a reacționa în cazuri excepționale sau sensibile. Spre exemplu, MJ/DIP a concediat din primele zile – angajați ai sistemului penitenciar.

Recomandări:

1. DIP și IGP trebuie să îmbunătățească și eficientizeze procedurile de raportare despre pretinsele cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, potrivit normelor în vigoare și Protocolului de la Istanbul, precum și responsabilizarea agenților statului în acest sens.
2. DIP și IGP urmează să raporteze OAP și Procurorului în termen de 24 ore informații mai ample cu privire la alegații de rele tratamente, incidente, abuz sau decese în locurile privative de libertate/ sau la reținerea persoanelor.
3. Informațiile respective trebuie să conțină rapoartele ofițerilor de serviciu, feldcerului de gardă, fișele medicale urmate de fotografiile localizării leziunilor corporale, concluziile primare ale decesului, informații cu privire la apelul serviciului de urgență, informarea rudelor, precum și a procurorului, inclusiv alte detalii relevante la caz.

a. Două zile în sistemul penitenciar

§37. Andrei Braguța s-a aflat în instituțiile sistemului penitenciar timp de două zile, în perioada 24-26 august 2017. În ziua de 24 august 2017, timp de cca 40 minute, ultimul a fost ținut în ecluza Serviciului de escortă al P13 pentru perioada întocmirii dosarului personal în vederea etapării preveniturii la P16 cu statut de spital penitenciar. Ulterior, a fost escortat la P16, unde a decedat pe 26 august 2017, la orele 03.00 noaptea, în Secția psihiatrie.

§38. O tentativă de a-l plasa pe Andrei Braguța în P13 a fost întreprinsă la 21 august 2017. După expirarea termenului de reținere (72 ore), a zilelor de odihnă și în baza încheierii din 18 august 2017 emisă de judecătorul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, Iurie Obadă, angajații IDP al DP

¹⁴ Declarații video_Conferința de presa_PG_04.11.2017 <https://point.md/ro/noutati/incidente/cazul-andrei-braguta-pg-a-deschis-dosar-penal-pentru-tortura-si-rele-tratamente>; <http://procuratura.md/md/news/1211/1/7243/>

Chișinău l-au etapat pe Andrei Braguța la P13 pentru plasarea în izolatorul de urmărire penală. În aceea zi, serviciul special al P13 a admis plasarea lui Braguța în baza documentelor din dosarul personal, însă, serviciul medical al P13 a refuzat primirea acestuia din motivul că informațiile cu caracter medical erau insuficiente, neconcludente, datele anamnestice neclare, examinarea medicală nu conținea examenul clinic și paraclinic, inclusiv consultația medicului psihiatru.

§39. Potrivit explicației șefei serviciului medical al P13, dnei Adriana Ignat, „...la data de 21 august 2017 angajații poliției l-au adus pe reținutul Andrei Braguța în Penitenciarul nr. 13-Chișinău. Astfel, personal l-am examinat pe deținutul respectiv, însă acesta prezenta un tablou clinic neclar, nu reacționa la stimuli externi și era plasat în zona de admisie în poziție orizontală. Din acest considerent, neavând careva date anamnestice, informații dacă acesta se afla la evidență medicală în sectorul civil precum și alte date obiective despre starea de sănătate a deținutului, le-am explicat angajaților poliției că este necesar ca deținutul Andrei Braguța mai întâi să fie examinat clinic și paraclinic în cadrul Spitalului de Urgență și ulterior în baza concluziei medicale va fi decisă tactica ulterioară și dacă e necesar de a-l transfera în Penitenciarul nr.16-Pruncul”. Menționează că „în rezultatul acestei discuții angajații Batalionului de escortă al MAI l-au luat pe deținutul Braguța Andrei pentru a-l escorta la Spitalul de Urgență și în ziua aceea nu au mai revenit”¹⁵.

§40. La începutul investigației, Avocatul Poporului a fost informat precum că Andrei Braguța nu a parvenit în P13 în ziua de 21 august 2017. În același timp, angajații IDP susțineau că a existat o tentativă de plasare a acestuia în P13. Ulterior, administrația P13 a recunoscut faptul că a refuzat primirea lui Andrei Braguța în izolator.

§41. Grupul de lucru a stabilit că Andrei Braguța a fost escortat de angajații IDP la IMSP Institutul de Medicină Urgentă, unde examinarea medicală a fost imposibilă. În final, angajații IDP au decis plasarea prevenitului în IDP, fapt ce a avut loc după orele 18.00 min. Această acțiune, deși a fost contrară mandatului de arest preventiv nu poate fi justificată. Totuși, angajații IDP nu erau în drept să elibereze prevenitul. Mai degrabă, P13 urma să execute încheierea judecătorului de instrucție.

§42. Potrivit art. 200 alin. (1) din Codul de executare al Republicii Moldova, „...primirea condamnatului în penitenciar se efectuează de către administrația penitenciarului, după ce i se stabilește identitatea, pe baza dispoziției de executare, a hotărârii de condamnare, a actelor de identitate, a altor documente, în modul prevăzut de Statutul de executării pedepsei de către condamnați”. În același timp, pct.18, secțiunea 14 din Statutul executării pedepsei de către condamnați prevede că „pentru primirea deținuților în penitenciare constituie întrunirea cumulativă a următoarelor acte: actul care constituie temeiul detenției și actul care confirmă identitatea deținutului. În cazul primirii unui deținut care se află în tranzit sau a unui deținut transferat dintr-o altă instituție penitenciară sau de la organul care a efectuat reținerea, este necesar de a fi prezentate, suplimentar la actele menționate mai sus, lista de însoțire și dosarul personal al deținutului respectiv, precum și dispoziția directorului Departamentului Instituțiilor Penitenciare privind transferul acestuia”¹⁶.

Prevederile normative citate *supra* indică asupra obligativității primirii persoanelor în sistemul penitenciar, examenul medical sau orice alte documente medicale nefiind necesare pentru accedere. Din contra, responsabilitatea penitenciarelor este efectuarea examinării medicale a deținuților, indiferent de starea acestora. Aici, legislatorul a inclus garanția de raportare a tuturor cazurilor de rele tratamente, tortură, leziuni declarate și observate în procesul primirii deținuților și nu a interzis ne-primirea acestora în sistemul penitenciar.

¹⁵ Extras din Încheierea DIP la cercetarea de serviciu cu referire la decesul deținutului Braguța Andrei în Penitenciarul nr.16-Pruncul din 07 septembrie 2017.

¹⁶Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26.05.2006

§43. Avocatul Poporului a primit plângeri cu privire la refuzul plasării în penitenciare a preveniților fără fișele de examinare medicală. **IDP nu are feldcer**. Aceasta presupune, de fapt, o sarcină suplimentară pentru Serviciul de escortă al IDP - transportarea preveniților către Serviciul de urgență, Centre de sănătate sau puncte medicale pentru întocmirea fișelor medicale, cu plasarea ulterioară în izolatorul de urmărire penală. Avocatul Poporului observă că această „procedură” împiedică sau generează tergiversarea transmiterii preveniților în custodia sistemului penitenciar, respectiv încălcarea procedurilor de detenție. Menționăm că P13 dispune de serviciu medical, care ar putea suplimenta „lipsa feldcerului la IDP”.

§44. În procesul investigației grupul de lucru a stabilit că P13 a refuzat primirea lui Andrei Braguța în penitenciar, din lipsa actului de identitate. În rezultatul interviului angajaților IDP și verificării registrului de escortă s-a constatat că Andrei Braguța a fost escortat pentru documentare provizorie la Agenția Servicii Publice Chișinău (ASP). Avocatul Poporului înțelege că procesul de identificare în Republica Moldova a reținuților este unul defectuos datorită lipsei unui sistem centralizat de evidență a cetățenilor între ASP și poliție. În același timp, legea permite plasarea deținuților în baza *actului ce constituie temeiul detenției și actelor ce confirmă identitatea*. Respectiv, încheierea instanței de judecată, în care este stabilită identitatea prevenitului, urmează a fi tratată cu prioritate ca act judecătoresc, neexecutarea căruia prezumă o faptă penală. Mai mult, în speța disputată, Andrei Braguța a fost identificat de către angajații poliției în baza permisului auto de conducere. Respectiv, permisul de conducere poate fi considerat un act ce confirmă identitatea persoanei.

§45. O altă problemă identificată în procesul investigării este neplasarea lui Andrei Braguța în P13 în zilele de odihnă. Amintim, că încheierea Judecătorului de instrucție a fost emisă vineri, 18 august 2017. Procedurile de stabilire a identității și de efectuare a examenului medical au condus la tergiversarea primirii lui Andrei Braguța în izolatorul de urmărire penală în ziua de vineri. Grupul de lucru nu a primit o explicație plauzibilă cu privire la cauzele neplasării prevenitului în zilele de sâmbătă și duminică (19-20 august 2017) în P13.

§46. Avocatul Poporului a ajuns la concluzia că refuzul de a-l primi pe Andrei Braguța în ziua de 18 (19-20 august) în P13 a influențat starea lui de sănătate. Îngrijorarea invocată de angajata Serviciului medical al P13 în ziua de 18 august 2017 cu privire la starea de sănătate indica asupra existenței unei probleme de sănătate, care urma a fi tratată cu seriozitate în cadrul Serviciului medical al P13 sau specializat. Avocatul Poporului presupune că medicii din P13 au mizat pe faptul că starea de gravă de sănătate a lui Andrei Braguța va fi constatată în cadrul examinării medicale complexe la IMSP Institutul de Medicină Urgentă, fapt ce nu a avut loc. Această omisiune umană, fie eșecul profesional al medicilor din cadrul P13 putea să influențeze indirect asupra stării lui de sănătate. Este cert că prevenitul adus la P13 se afla într-o stare gravă de sănătate.

Concluzii

- ✓ La 18 august 2017 Andrei Braguța urma să fie plasat în izolatorul de urmărire penală al P13 conform mandatului de arest preventiv. Acesta nu a fost primit în P13 deoarece nu posedă act de identitate și lipsea fișa de examinare medicală. Aceste solicitări sunt contrare prevederilor art.200 Codul de Executare, precum și pct.18 din HG 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.
- ✓ Lipsa actului valabil de identificare (în interpretarea P13 - a buletinului de identitate) nu poate servi temei pentru refuzul de a primi preveniții/condamnații în penitenciar.
- ✓ P13 și DP Chișinău nu au efectuat mențiuni despre refuzul plasării lui Andrei Braguța în P13 de tip izolator.

- ✓ În P13, fie într-un spital specializat, Andrei Braguța urma să primească îngrijirile medicale necesare stării sale de sănătate acute. Dacă, în mandatul de arest era menționat că P13 urmează să asigure custodia prevenitului, respectiv se prezumă că P13 trebuia să-i acorde îngrijirile medicale/ fie tratamentul medical necesar sau să-l interneze într-un spital civil;
- ✓ P13 și IDP nu au respectat încheierea judecătorului de instrucție a Judecătoriei Ciocana, potrivit căreia Andrei Braguța urma să fie plasat sub arest. Neprimirea reținuților cu mandate de arest din cauza lipsei actului de identitate, fie fișei medicale era o „practică prestabilită”. Toate din cauza, lipsei la IDP a feldcerului, care urma să întocmească fișa medicală/ să examineze reținuții la ieșirea din IDP, etc. Braguța nu a fost primul deținut care a fost transportat de mai multe ori pentru plasare în P13.
- ✓ P13 nu poate fi acuzat de refuzul plasării deținutului Andrei Braguța, or, această prevedere este expres prevăzută în Codul de executare a R. Moldova. Prin urmare, P13 a executat cerințele legale.
- ✓ IGP / IDP se confruntă sporadic cu lipsa actelor de identitate fie expirarea acestora la reținuți. Este o problemă veche, nesoluționată. În același timp, poliției nu-i pot fi imputate atribuții de documentare a populației.
- ✓ Potrivit Statutului executării pedepsei de către condamnați, „...primirea deținuților în orele peste program, zile de odihnă și sărbători se face de către ofițerul de serviciu, schimbul de serviciu și colaboratorul serviciului medical”. Prin urmare, Andrei Braguța urma a fi primit în P13 atât peste program, cât și în ziua imediat următoare. Avocatul Poporului constată că această prevedere legală nu a fost respectată și regretă că aceste circumstanțe nu au fost examinate în cadrul anchetei interne desfășurate de DIP.

Recomandări:

1. Serviciul de escortă al IDP, precum și serviciul de primire din cadrul penitenciarelor urmează să efectueze înregistrări/mențiuni cu privire la refuzul primirii în penitenciar/izolatorul de urmărire penală. Această evidență este necesară în contextul asigurării garanțiilor împotriva reținerii tratamentelor;
2. Avocatul Poporului reiterează abolirea practicilor de refuz de a primi deținuții în penitenciare în lipsa documentelor medicale, precum și obligativitatea respectării întocmai a prevederilor art.200 din Codul de executare și a pct.18 din Statutul executării pedepsei de către condamnați;
3. Administrațiile penitenciarelor urmează să asigure primirea deținuților/condamnaților la locul de executare a pedepsei/mandatului de arest inclusiv în zilele de odihnă, sărbători, cât și peste programul zilei în modul prevăzut de pct.18-19 din Statutul executării pedepsei de către condamnați;
4. Avocatul Poporului insistă asupra necesității revizuirii procedurilor de primire în penitenciare a persoanelor cu maladii grave și instituirii unor reglementări clare, în special pentru angajații sistemului penitenciar.
5. DIP urmează să identifice un mecanism clar și eficient cu privire la implicarea agenților de penitenciare și serviciilor medicale interne și civile în cazul afecțiunilor de sănătate grave ale deținuților;
6. DIP urmează să asigure primirea în penitenciare a tuturor persoanelor, cu respectarea strictă a cadrului normativ în vigoare și a tuturor procedurilor standardizate. Practica refuzului de primire în penitenciare a deținuților în lipsa actelor de identitate sau medicale urmează a fi contracarată.

7. Inspectoratele de poliție urmează să întreprindă măsuri ferme pentru a nu admite deținerea persoanelor peste termenul de 72 ore, din lipsa actelor medicale și/sau actelor de identitate. Acestea urmează a fi escortate în izolatoarele de urmărire penală.

b. 10 ore în custodia poliției

§47. La 15 august 2017 Andrei Braguța a fost stopat de angajații INP pentru suspiciuni de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică și încălcarea Regulamentului circulației rutiere. Stoparea mijlocului de transport a avut loc pe traseul M2, km.27, satul Ratuș-Gornoe, raionul Orhei. Ora exactă a stopării nu este cunoscută grupului de lucru. În baza documentelor analizate se prezumă că stoparea mijlocului auto a avut loc aproximativ între orele 10-10.40 min. Andrei Braguța a fost scos din autoturism și imobilizat prin aplicarea cătușelor.

§48. În aceeași zi Andrei Braguța a fost condus pentru examinarea medicală pentru stabilirea stării de ebrietate la Dispensarul Republican de Narcologie (DRN), unde s-a aflat între orele 11.50 – 12.00 min.

§49. Ulterior, Andrei Braguța a fost escortat de angajații INP la parcare auto specializată de pe str. Otovasca 19A, sectorul Ciocana, municipiul Chișinău, pentru parcare autovehiculului la parcare cu plată. Andrei Braguța s-a aflat pe teritoriul parcării între orele 13.00 - 15.20. La cerințele angajaților i INP înaintate lui Andrei Braguța de a părăsi teritoriul parcării, ultimul i-a înjurat și a aplicat o lovitură cu pumnul în regiunea feței colaboratorului de poliție Stanislav Vozneac. Angajații INP l-au imobilizat pe Andrei Braguța prin aplicarea cătușelor și au solicitat intervenția echipajului mobil al Batalionului Reacționare Operativă (902) din cadrul Direcției de Poliție a municipiului Chișinău. Peste 20 minute la fața locului au sosit angajații poliției din cadrul IP Ciocana pentru înregistrarea faptei.

§50. Potrivit procesului verbal de reținere, *reținerea de jure* a lui Andrei Braguța a avut loc pe data de 15 august 2017, ora 18.02 minute, în incinta IP Ciocana al DP Chișinău, biroul 505. Procesul verbal de reținere a fost întocmit în 5 minute de ofițerul de urmărire penală al SUP a IP Ciocana al DP Chișinău, inspector superior, R. Bolgarenco.

§50. Reținerea *de facto* a avut loc pe data de 15 august 2017, ora 15.22 minute, pe str. Otovasca 19A, municipiul Chișinău (parcarea auto). Mențiunea respectivă se regăsește în procesul verbal de reținere.

§51. Conform declarațiilor polițiștilor de la IP Ciocana, la sediul IP Ciocana, Andrei Braguța a fost izolat în celula din unitatea de gardă, pentru o perioadă de circa o oră. Ulterior, a fost ridicat în cabinetul ofițerului de poliție, în prezența avocatului din oficiu și rudei, pentru întocmirea actelor de reținere. Grupul de lucru și-a formulat opinia precum că, angajatul poliției era mai mult preocupat de a respecta acel cadrul legal stabilit pentru procedura reținerii (3 ore), decât de cauza, circumstanțele și situația lui Braguța. Mai departe, grupul de lucru a constatat că angajații poliției nu au vreo metodologie clară cu privire la comportamentul și/sau identificarea persoanelor aflate în stare de ebrietate, fie a persoanei care prezumă un anumit comportament deviant sau tulburări psihice. La fel, grupul de lucru nu a găsit informații dacă Braguța a primit hrană, apă sau asistență medicală și de profil.

§52. La parcare auto, angajații INP urmau să-i permită să plece, deși, tot ei, susțineau că starea lui, precum și comportamentul era antisocial. Din momentul stopării și până la parcare auto a trecut o perioadă de cca 6 ore, timp în care angajații INP nu au putut să prevină și să gestioneze agresiunea sau starea de bullying. Grupul de lucru nu a înțeles de ce dlui Braguța nu i-a fost întocmit vreun proces verbal cu privire la injurie sau acțiuni de huliganism (*atât a medicilor de la DRN, cât și*

angajaților IPN. Or, în toate explicațiile se regăesc mențiuni despre discursul licențios al ultimului.

În același timp, Avocatul Poporului consideră că Andrei Braguța urma să fie examinat de un medic psihiatru sau psiholog, iar în practica de reținere a persoanelor cu semne vădite de tulburări ar trebui să fie implicați medicii psihiatri și/sau psihologi sau alți specialiști în scop de prevenție și stabilire exactă a măsurii preventive.

Concluzii

- ✓ Angajații poliției nu sunt instruiți, iar IGP/INP nu dispune de metodologii/reglementări clare cu privire la intervenția colaboratorilor poliției în cazurile de reținere a persoanelor cu tulburări mentale, dizabilități, stare alcoolică, etc, în vederea prevenirii abuzurilor față de acestea;
- ✓ Andrei Braguța s-a aflat în custodia poliției timp de 10 ore fără hrană și apă.
- ✓ MAI/IGP nu dispune de soluții cu privire la alimentația (asigurarea cu hrană, apă) persoanelor reținute/contraveniente, în perioada documentării cazului sau de până la plasarea acestora în izolatorul de detenție preventivă, după caz.
- ✓ MAI/IGP nu dispune de mecanisme clare cu privire la antrenarea medicilor psihiatri, psihologi sau altor specialiști în procesul reținerii persoanelor cu risc sporit de vulnerabilitate.

Recomandări:

1. Avocatul Poporului recomandă MAI/IGP/INP să asigure documentarea corectă, completă a tuturor faptelor și circumstanțelor stării persoanelor în procesul reținerii persoanelor în scopul prevenirii oricăror forme de abuz cât și respectării garanțiilor la reținere;
2. Avocatul Poporului recomandă MAI și MSMPS să identifice un mecanism de conlucrare inter-instituțională în cazul reținerii persoane cu dizabilități mentale, cu respectarea drepturilor omului, inclusiv a dreptului la viața privată în contextul prelucrării datelor cu caracter personal.

c. 16 minute la Departamentul de Medicină Urgentă

§53. Potrivit informației oferite de IMU, la 15 august 2017 ora 19.34 min. în cadrul Departamentului de Medicină Urgentă, pacientul Andrei Braguța a fost examinat de medicul de urgență și medicul ortoped-traumatolog.

§54. Conform registrului 001/e motivul solicitării a fost: *„traumă în stradă întâmplător la data de 15.08.2017 orele 16.00”*. Potrivit fișei medicale nr.72641 *”pacientul este agresiv, agitat, vorbește necenzurat, prezintă excoriații în regiunea articulațiilor cotului bilateral”*. În urma examenului clinic de către medicul ortoped-traumatolog a fost stabilit diagnosticul *„contuzia țesuturilor moi în regiunea articulațiilor cotului bilateral”* cu recomandări pentru supraveghere în condiții de ambulator, neavând indicații pentru spitalizare.

§55. Timpul aflării pacientului în DMU a fost între 19.34 min. – 19.50 min. cu durata de cca16 minute. Cu privire la acordul informat la intervenția medicală este evidențiată mențiunea *„nu poate semna din cauza agresivității”*, existând doar semnătura medicului.

§56. Grupul de lucru a observat că la nivel de DMU nu există un sistem de înregistrare și evidență a pacienților aduși la examinare de către colaboratorii organelor de poliție. Solicitarea „traumă în stradă” nu poate reflecta adevărata imagine a situației produse, respectiv poate împiedica enunțarea adevărului despre presupusele fapte de abuz admise de colaboratorii de poliție, fie de persoanele care au aplicat violență față de un angajat al poliției. Grupul de lucru nu și-a propus să verifice corectitudinea examenului medical de urgență, neavând calificările necesare în acest sens. Cu toate acestea, există bănuieli rezonabile că acesta a fost unul formal. Grupului de lucru nu a putut clarifica din ce motiv pacientul nu a fost supus controlului psihiatric la DMU, având în vedere că medicii au observat comportamentul inadecvat al acestuia.

Concluzii

- ✓ Andrei Braguța nu a fost supus îngrijirilor medicale specializate și necesare de DMU, având în vedere starea lui alarmantă. Or, în cazul respectiv se constată o atitudine neglijentă față de persoanele din grupul cu risc sporit de vulnerabilitate;
- ✓ Procesul de înregistrare și evidență a datelor cu privire la deținuții transportați spre examinare la DMU de angajații poliției este unul defectuos;
- ✓ Medicii nu au respectat Ordinul comun nr.77 în partea ce ține de a reclama organelor competente suspiciunile cu privire la leziunile corporale, în contextul prevenirii faptelor de tortură;

Recomandări:

1. Avocatul Poporului recomandă DMU să asigure înregistrarea și evidența separată a pacienților parveniți spre examinare medicală primară/urgentă, fie specializată din cadrul poliției sau a sistemului penitenciar în vederea realizării obligațiilor pozitive ale Statului de prevenire și combatere a torturii și/sau relelor tratamente. Un asemenea registru fie o evidență separată ar putea prezenta statistici și o situație mult mai complexă cu privire la numărul, durata, starea persoanelor aduse pentru examinare medico-primară de angajații poliției, respectiv identifica și gestiona problemele;

2. Avocatul Poporului recomandă DMU să acorde o atenție deosebită, inclusiv în procesul de examinare medicală a pacienților aduși de colaboratorii poliției și/sau sistemului penitenciar, la componenta leziuni corporale, afecțiuni fizice și psihice, etc, după caz, medicii să raporteze obligatoriu toate spețele organelor procuraturii;

3. Avocatul Poporului recomandă DMU să instituie funcția de medic psihiatru pentru examinarea comportamentului, stării psihice și sănătății mintale a pacienților, conform definiției Organizației Mondiale a Sănătății¹⁷.

d. Opt nopți în izolatorul de detenție preventivă

§57. În perioada 15-23 august 2017 Andrei Braguța a fost deținut în IDP Chișinău. La 15 august 2017, orele 20.02 min. a fost plasat în IDP. A FOST reținut în temeiul art.166 CPP al R. Moldova, la orele 15.22 min., de către OUP al IP Ciocana, mun. Chișinău, fiind bănuțit în comiterea infracțiunii prevăzute de art.349 al.1¹ din Codul penal¹⁸ al Republicii Moldova.

¹⁷ <http://www.who.int/about/mission/en/>;

¹⁸ Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească:

§58. Izolatorul de detenție provizorie este destinat pentru detenția persoanelor reținute pe un termen ce nu depășește 72 ore pentru adulți și 24 ore pentru minori. În speța Braguța, după cum a fost relatat *supra*, termenul de reținere a fost depășit. Aspecte privind încălcarea dreptului la libertatea individuală și garanțiilor împotriva relelor tratamente sunt analizate în capitolele ce urmează.

e. 12 ore în Secția psihiatrie medico-legală staționară

§59. La 23 august 2017, judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, judecătorul de instrucție Igor Bațalai, cu participarea Procurorului Filimon Ivan, avocatul Anatol Bulgaru, învinuitului Andrei Brăguță, a examinat în ședință judiciară închisă, demersul procurorului privind internarea în instituția psihiatrică pe cauza penală. Judecătorul a admis demersul procurorului. A fost autorizată internarea învinuitului Braguța Andrei Ion în instituția medicală – Spitalul Clinic de Psihiatrie Chișinău, pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile începând cu data de 23 august 2017 până la 22 septembrie 2017 ora 10.00. A fost autorizat transferul învinuitului Braguța Andrei din IDP - în incinta Spitalului Clinic de Psihiatrie Chișinău. Încheierea a fost cu drept de atac, cu recurs la Curtea de Apel Chișinău, însă nu a fost contestată.

§60. Avocatul Poporului consideră că judecătorul eronat a autorizat internarea lui Andrei Braguța în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie. Or, din 01 aprilie 2017 IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie nu efectuează expertize psihiatrice, această atribuție revenindu-i unei secții specializate din cadrul CML de pe lângă MSMPS. Andrei Braguța a fost escortat de către angajații Serviciului escortă al IDP la Spitalul Clinic de Psihiatrie, însă secția de internare a refuzat primirea acestuia pe motivul lipsei de competență. Ulterior, Andrei Braguța a fost escortat la Secția nr.12 a Centrului de Medicină Legală a MJ (or. Codru, mun. Chișinău – ex-secția internare forțată a SCP Chișinău). Andrei Braguța a fost internat în Secția nr. 12 peste programul de lucru și plasat în salon. A doua zi, timp de 2 ore, Andrei Braguța a fost examinat de comisia psihiatrico-legală, care a dispus internarea acestuia pentru tratament psihiatric în P16 cu profil de spital. Externarea a avut loc pe 24 august 2017, la ora 10.00, după care Andrei Braguța a fost escortat la P13.

Concluzii

- ✓ În perioada 24-26 august 2017 Andrei Braguța a fost deținut în P16.
- ✓ În perioada 23-24 august 2017 Andrei Braguța a fost internat în Secția nr. 12 din cadrul Centrului de medicină legală de pe lângă MSMPS.
- ✓ În perioada 15-23 august 2017 Andrei Braguța s-a aflat în custodia poliției (IP Ciocana și DP Chișinău).
- ✓ Timp de 10 zile aflate în custodia statului, autoritățile ce asigură detenția, cât și cele de asistență medicală au eșuat să asigure viața, integritatea fizică și psihică a lui Andrei Braguța atât din cauza neglijenței subiective, cât și pe motivul lipsei unor reglementări clare de intervenție.
- ✓ Reprezentanții sistemului judecătoresc și al procuraturii nu au cunoscut despre faptul că la 01.04.2017, prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 166 din 01.03.2017 „cu privire la transmiterea subdiviziunilor de expertiză psihiatrico-legală către Centrul de Medicină Legală”¹⁹, Serviciul de expertiză psihiatrico-legală din cadrul IMSP Spitalul Clinic de

¹⁹ http://old2.ms.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_166.pdf

Psihiatrie a fost transferat în subordinea Instituției Publice de Expertiză Judiciară – Centrul de Medicină Legală (CML).²⁰

- ✓ Ambii avocați ce acordau asistență juridică gratuită de stat nu au contestat încheierea Judecătorului de instrucție cu privire la examinarea medico-psihiatrică a clientului Andrei Braguța.
- ✓ În general, rolul avocaților a fost unul pasiv în apărarea intereselor Dlui Andrei Braguța.

---

²⁰ http://medicina-legala.md/wp-content/uploads/2015/10/Activitatea-serviciului-de-psihiatrie-medico-legal__Obiyavlenie.htm

În acest capitol este analizat modul în care autoritățile statului au asigurat dreptul la libertatea individuală și siguranța persoanei, precum și cât de justificată a fost necesitatea plasării în arest a cetățeanului Andrei Braguța. Avocatul Poporului a încercat să observe dacă plasarea în sistemul punitiv a fost pe motiv de răzbunare a polițiștilor de la INP în legătură cu comportamentul jignitor și aplicarea loviturii colaboratorului poliției. La fel, grupul de lucru și-a propus să analizeze modul de reacționare a angajaților INP în timpul primului contact cu persoanele ce prezintă tulburări mentale, fie sunt în stare de ebrietate alcoolică sau narcotică.

Avocatul Poporului a constatat cu regret că ancheta de serviciu inițiată de IGP a fost rezervată față de acțiunile angajaților INP. Aceștia nu au fost obiectul cercetării interne, respectiv doar angajații IDP ai DP Chișinău au fost vizați în anchetele internaționale sancționați, ceea ce trezește anumite dubii cu privire la imparțialitate și obiectivitate. *De facto*, angajații INP nu au putut gestiona conflictul cu contravenientul Andrei Braguța și preveni situațiile de agresiune sau violență.

La fel, Avocatul Poporului a ajuns la concluzia că plasarea în spațiul mediatic a imaginilor video captate cu privire la reținerea contravenientului Andrei Braguța a fost contrară principiilor prezumției de nevinovăție și vieții private și nu a avut vreun scop legal, decât polarizarea opiniei publice față de conducătorii auto care încalcă regulile de circulație rutieră.

2.1. Necesitatea stopării mijlocului de transport

§61. Avocatul Poporului a urmărit cu atenție reacția opiniei publice cu privire la eficacitatea operațiunii de reținere a mijlocului de transport condus de Andrei Braguța, cu scop de prevenire a urmărilor grave. Au existat opinii pro și contra. Din punct de vedere legal, acțiunile colaboratorilor INP sunt justificate. Prevenirea consecințelor grave în domeniul rutier este una dintre misiunile INP. Potrivit documentelor prezentate, conducătorul auto a admis încălcarea mai multor articole din Codul contravențional și Regulamentul circulației rutiere. Operațiunea de stopare a mijlocului de transport periculos a fost înregistrată pe suport video. Grupul de lucru nu a avut acces la aceste probe, inclusiv la procesul contravențional.

§62. Totuși, Avocatul Poporului a rămas confuz referitor la acțiunea de urmărire pe o distanță de peste 70 km a mijlocului de transport condus de Andrei Braguța. Nu este clar de ce echipajul INP nu a solicitat ajutor echipelor mobile pe traseul M2 pentru stoparea mijlocului de transport la o distanță net mai mică. Angajații INP au demarat acțiunea de urmărire din satul Sărăteni, Telenești, iar mijlocul de transport a fost stopat abia în satul Ratuș-Gornoe, la 12 km de municipiul Chișinău. La fel, nu este clar dacă deplasarea mijlocului de transport a pus în pericol alți participanți la trafic. Despre acest fapt nu există mențiuni în rapoartele INP. În același timp, nu este clar care a fost stilul de conducere a mijlocului de transport pe traseul Bălți-Sărăteni (cca 60 km). INP nu a putut răspunde dacă comportamentul contravenientului de până în satul Sărăteni, unde se afla poliția de patrulare, a fost la fel de agresiv și periculos.

§63. Avocatul Poporului nu și-a putut formula o opinie referitoare la împrejurările care l-ar fi determinat pe Andrei Braguța să forțeze în trafic mijlocul propriu de transport. Date primare cu privire la circulația peste limita de viteză sau refuzul stopării la somație nu au fost prezentate publicului. În aceste circumstanțe Avocatul Poporului nu se poate expune cu privire la abuzurile din partea angajaților INP și nici asupra comportamentului lui Andrei Braguța.

2.2. Examinarea medicală pentru stabilirea stării de ebrietate alcoolică și narcotică

§64. De la INP, Andrei Braguța a fost condus la Dispensarul Republican de Narcologie (DRN) în vederea stabilirii stării de ebrietate alcoolică și narcologică. Îndreptarea spre examinarea medicală a fost dispusă de agentul constator, Vozneac Stanislav. Scopul expertizării a fost „*suspiciuni cu privire la conducerea mijlocului de transport sub influența narcoticilor*”. Spre soluționare specialistului au fost stabilite următoarele obiective: *dacă este sau nu persoana în stare de ebrietate și dacă da, atunci care este natura stării de ebrietate, concentrația de alcool în aerul expirat și concentrația de alcool în sânge. Deși a invocat dubii cu privire la influența drogurilor, agentul constator nu a adresat vreo întrebare expertului cu privire la această suspiciune.*

§65. Potrivit documentelor administrate, examinarea stării de ebrietate alcoolică la DRN a avut loc între orele 11.50 – 12.00. Alcotestul a prezentat 0.00 mg/l, respectiv lipsa stării de ebrietate alcoolică. Andrei Braguța a refuzat prelevarea urinei și sângelui²¹ pentru constatarea stării de ebrietate alcoolică/narcotică. Respectiv, examenul a fost incomplet.

§66. Medicul narcolog susține că Andrei Braguța inițial a avut un comportament calm, iar după solicitarea de prelevare a probelor de urină și sânge a devenit impulsiv, se expunea necenzurat și a refuzat semnarea actului constator, trasând semnul „*crucii*”. Medicul narcolog nu a observat leziuni corporale, iar Andrei Braguța nu a depus plângeri. După încetarea testării alcooscopice, polițiștii INP au întocmit proces-verbal de refuz în trecerea testului alcooscopic și au plecat cu reținutul încătușându-l.

Concluzii:

- ✓ Medicul psihiatru-narcolog nu a atras atenția cuvenită asupra reacției pacientului la propunerea de a i se preleva proba de urină și sânge. Pacientul a spus clar: „*voi veni mâine*”. Unui expert narcolog putea să-i trezească suspiciuni această frază, expusă în mod calm. Or, anumite cantități de droguri / substanțe psihotrope expiră în anumite termene, fie pot fi identificate prin proba de urină sau sânge.
- ✓ În cazul în care se efectua examinarea medicală pentru stabilirea stării de ebrietate narcotică și, după caz, se depistau prezența substanțelor narcotice, avea să fie evident mecanismul de acordare a tratamentului medicamentos în cadrul asistenței medicale. În lipsa vreunui răspuns la această întrebare, medicii care l-au examinat ulterior pe Andrei Braguța au putut să constate doar tulburarea mentală.
- ✓ Medicul psihiatru-narcolog nu ar fi evaluat starea psihică a persoanei supuse expertizei narcologice, conform prevederilor Regulamentului privind modul de testare alcooscopică și examinarea medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei (HG 296/2009).
- ✓ Nu a fost efectuat examenul medical în conformitate cu prevederile Legii nr.713 din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope.
- ✓ Pacientul nu a fost examinat în conformitate cu prevederile art.17 din Legea Nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic (*obligațiile profesionale ale medicului*).

---

²¹ Din explicațiile medicului: „*voi veni mâine și vom colecta urina*”.

- ✓ Medicul psihiatru-narcolog care l-a examinat pe Andrei Braguța își desfășoară activitatea în baza fișei de post în calitate de Șef de secție avînd atribuții manageriale. În această fișă de post nu sînt specificate atribuțiile, obligațiile și responsabilitățile în calitate de medic narcolog-psihiatru al Secției de stabilire a stării de ebrietate și naturii ei.

Recomandări

1. Avocatul Poporului recomandă DRN să organizeze serviciile medicale conform legislației în vigoare, cu respectarea prevederilor Regulamentului privind modul de testare alcoolscoptică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 296 din 16.04.2009 și a Legii privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope nr.713 din 06.12.2001;
2. Avocatul Poporului recomandă DRN să definitiveze Protocolul clinic de stabilire a stării de ebrietate și naturii ei cu algoritm exact ce determină acțiunile personalului medical, inclusiv în cazul refuzului pacientului de examinare și prelevare a probelor biologice;
3. Avocatul Poporului recomandă DRN să angajeze personal medical suficient;
4. Avocatul Poporului recomandă DRN să informeze procurorul și, după caz, OAP despre prezența echimozelor, leziunilor, în special comportamentului persoanelor aduse de angajații poliției pentru examinarea stării de ebrietate cu însemnarea acestora într-un Registru special.

2.3. Temeiul reținerii, respectarea procedurii de reținere

§67. La 15 august 2017, orele 15.07 min., la IP Ciocana a parvenit informația de la inspectorul inferior de patrulare al INP, Stanislav Vozneac, precum că pe str. Otovasca 19A mun. Chișinău a fost agresat de către cet. Braguța Andrei. Informația 902 cu privire la infracțiune a fost înregistrată în R-2 (Registru nr.2) cu nr.11204.

§68. La orele 15.10 min., la fața locului s-a deplasat grupa operativă în componența: ofițer de urmărire penală, inspector Roman Bolgarenco, ofițer de investigații, inspector superior Vasile Gîrbu și specialist criminalist, comisar Alexandr Norolschi.

§69. Potrivit notei informative la cauza penală nr.201748228, „...la fața locului, echipa operativă a constatat că la 15 august 2017 ora 15.00 min., cet. Braguța Andrei aflându-se pe teritoriul parcurii cu plată din str. Otovasca 19A, mun. Chișinău, intenționat, urmărind scopul sistării activității de serviciu a inspectorului inferior al INP, agent principal Stanislav Vozneac, care se afla în serviciu, conștientizând că, ultimul se află în exercițiul atribuțiilor de serviciu și acționează legal, l-a numit cu cuvinte necenzurate și ulterior i-a aplicat ultimului o lovitură cu pumnul în față, cauzîndu-i vătămare corporală neînsemnată (video se anexează).

§70. Pe faptul dat, IP Ciocana a inițiat cauza penală nr.2017481228 în baza semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art.349 al.1¹ Cod penal al Republicii Moldova²². Bănuitul a fost reținut în baza art.166 Cod de procedură penală pentru un termen de 72 ore.

²² Art.349 alin.(1¹) Cod Penal: Aplicarea violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate față de persoana cu funcție de răspundere ori a rudelor ei apropiate, fie nimicirea bunurilor acestora în scopul sistării activității lor de serviciu ori schimbării caracterului ei în interesul celui care aplică violența sau al altei persoane, precum și aceleași acțiuni aplicate împotriva persoanei care își îndeplinește datoria obștească sau a rudelor ei apropiate în legătură cu participarea acestei persoane la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unității convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 3 ani. [Art.349 al.(1¹), sancțiunea modificată prin LP207 din 29.07.16, MO369-378/28.10.16 art.751; în vigoare 07.11.16]

§71. Potrivit prevederilor art.167 Cod de procedură penală al Republicii Moldova, *despre fiecare caz de reținere a unei persoane bănuite de săvârșirea unei infracțiuni organul de urmărire penală, în termen de până la 3 ore de la momentul privării ei de libertate, întocmește un proces-verbal de reținere, în care se indică temeiurile, motivele, locul, anul, luna, ziua și ora reținerii, starea fizică a persoanei reținute, plîngerile referitoare la starea sănătății sale, în ce este îmbrăcată (descrierea ținutei vestimentare), explicații, obiecții, cereri ale persoanei reținute, cererea de a avea acces la un examen medical, inclusiv pe cont propriu, fapta săvârșită de persoana respectivă, rezultatele percheziției corporale a persoanei reținute, precum și data și ora întocmirii procesului-verbal.*

Procesul-verbal se aduce la cunoștință persoanei reținute, totodată ei i se înmînează în scris informația despre drepturile prevăzute la art.64, inclusiv dreptul de a tăcea, de a nu mărturisi împotriva sa, de a da explicații care se includ în procesul-verbal, de a beneficia de asistența unui apărător și de a face declarații în prezența acestuia, fapt care se menționează în procesul-verbal. Procesul-verbal de reținere se semnează de persoana care l-a întocmit și de persoana reținută.

În termen de până la 3 ore de la reținere, persoana care s-a întocmit procesul-verbal prezintă procurorului o comunicare în scris referitoare la reținere. Organul de urmărire penală, în timp de o oră după reținerea persoanei, solicită oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau unor alte persoane împuternicite de acesta desemnarea unui avocat de serviciu pentru acordarea asistenței juridice de urgență. Solicitarea de a desemna un avocat de serviciu este prezentată în scris, inclusiv prin fax, sau la telefon.

Motivele reținerii imediat se aduc la cunoștință persoanei reținute numai în prezența unui apărător ales sau a unui avocat de serviciu care acordă asistență juridică de urgență. Organul de urmărire penală este obligat să asigure condiții pentru întrevvedere confidențială între persoana reținută și apărătorul său până la prima audiere.

Dacă la reținere se stabilește prezența unor vătămări sau leziuni corporale ale persoanei reținute, persoana care efectuează urmărirea penală neîntârziat îl va informa pe procuror, care va dispune imediat efectuarea unei constatări medico-legale sau, după caz, a unei expertize medico-legale pentru a constata originea și caracterul vătămarilor sau leziunilor.

§72. Trei drepturi ale persoanelor reținute de poliție sunt considerate de Normele Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor Inumane sau Degradante (în continuare Normele CPT), ca având o importanță deosebită:

- *dreptul persoanei în cauză la notificarea detenției ei către o terță parte aleasă de ea (un membru al familiei, un prieten, consultantul);*
- *dreptul de a avea acces la un avocat;*
- *dreptul de a solicita examinarea medicală de către un doctor ales de ea (suplimentar față de orice examinare medicală realizată de un doctor chemat de autoritățile polițienești.)*

§73. În ce privește examinarea medicală a persoanelor din custodia poliției, aceasta trebuie realizată în afara audierilor și, de preferat, nu în fața ofițerilor de poliție. Mai departe, rezultatele fiecărei examinări, declarațiile relevante ale deținutului cât și concluziile doctorului trebuie înregistrate oficial de către doctor și puse la dispoziția deținutului și avocatului acestuia.

§74. Din procesul-verbal de reținere a lui Andrei Braguța rezultă următoarele:

- Întocmirea procesului-verbal de reținere a început la ora 18.02 min. și s-a încheiat la ora 18.09 min. Respectiv, în 5 minute ar fi fost respectată toată procedura de reținere prevăzută de art.167 Cod de procedură penală și Normele CPT.
- Ora reținerii de facto este notificată în procesul-verbal de reținere: ziua de 15 august 2018, orele 15.22 min., str. Otovasca 19A, mun. Chișinău.
- Datele de identitate au fost menționate, inclusiv contactele telefonice.
- La rubrica antecedente penale – fără antecedente penale.
- Motivul reținerii: bănuit de săvârșirea infracțiunilor pentru care legea penală prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an și anume prevăzut de art.349 al.1 Cod penal.
- Ca temei servește bănuiala rezonabilă că cet. Braguța Andrei a săvârșit infracțiunea prevăzută de art.349 alin.1 Cod penal pentru care legea penală prevede închisoare pe un termen mai mare de un an, precum și faptul că aceasta a fost prinsă în flagrant delict, inclusiv partea vătămată indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea și există indicii de a presupune că aceasta se va sustrage de la urmărirea penală, va împiedica stabilirea adevărului sau va săvârși alte infracțiuni.
- La rubrica traducător lipsește vreo semnătură.
- La compartimentul rezultatele percheziției corporale – nu au fost ridicate careva obiecte sau documente.
- La momentul reținerii, Andrei Braguța este îmbrăcat în cămașă de culoare albastră, blugi (scris djiinși) de culoare albastră, pantofi de culoare neagră.
- A refuzat examinarea medico-legală. Pe corp se observă mai multe escoriații (pe frunte, pe față, pe umeri, pe spate, în regiunea coatelor).
- Persoanei reținute i-au fost aduse la cunoștință drepturile bănuitului prevăzute de art.64 din Codul de procedură penală, inclusiv de a tăcea, de a nu mărturisi împotriva sa, de a da explicații care se includ în procesul verbal, de a beneficia de prezența unui apărător și a face declarații în prezența acestuia.
- Persoana reținută va fi repartizată în Izolatorul de detenție provizorie al DP mun. Chișinău.
- Despre reținere persoanei reținute a fost informat cetățeanul Braguța Ion (tatăl).
- O copie a procesului verbal a fost înmînată.
- Date cu privire la starea de dizabilitate, mentală sau psihică lipsesc.
- La rubricile semnături: se menționează despre refuzul bănuitului de a semna, fiind observate semnătura apărătorului (fără indicarea numelui) și a ofițerului de urmărire penală.

§75. Avocatul Poporului nu este abilitat să se pronunțe cu privire la legalitatea reținerii lui Andrei Braguța, având în vedere principiul de neimixtiune. În același timp, există rezerve cu privire la necesitatea aplicării acestei măsuri procesuale de constrângere. Deși se pretinde că organul de poliție a respectat garanțiile la reținere, există anumite rezerve la acest aspect. Andrei Braguța era vorbitor de limba rusă, însă un traducător sau translator nu i-a fost asigurat. Totodată, nu este clar dacă apărătorul și bănuitul au beneficiat de întrevvedere confidențială până la prima audiere. Nu s-a atestat nici o reclamație din partea apărătorului, rudei, chiar și a bănuitului cu privire la temeinicia sau dezacordul cu reținerea. La fel, nu există mențiuni cu privire la aplicarea mijloacelor speciale, fapt văzut în reportajul video. Totodată, nu este clar dacă ofițerul de urmărire penală a informat neîntârziat procurorul despre prezența vătămarilor/leziunilor corporale la bănuit. Procesul verbal nu conține informații cu privire la perioada și locul aflării bănuitului începând cu ora 15.22 (din momentul reținerii *de facto*) și până la întocmirea procesului verbal de reținere - ora 18.02 min.

Concluzii:

- ✓ Avocatul Poporului consideră că din momentul în care persoana bănuită a fost luată în custodie de organul de poliție, orice date despre aceasta urmează a fi documentate (*ora*,

mențiuni despre leziuni, comportamentul, etc). Or, în misiunea poliției intră inclusiv, asigurarea drepturilor persoanelor reținute.

- ✓ În contextul protecției specifice a vieții persoanelor aflate în detenție, obligațiile statelor iau în mod firesc o dimensiune specifică în privința deținuților, deoarece aceștia se află complet sub controlul autorităților, care au datoria de a-i proteja, datorită vulnerabilității lor²³

2.4. Mandatul de arest din 18 august 2017

§76. La 17 august 2017 în judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a fost înregistrat demersul procurorului Ivan Filimon din cadrul Procuraturii of. Ciocana cu privire la aplicarea în privința lui Brăguța Andrei a măsurii procesuale de constrângere sub formă de arestare preventivă. Cauza a fost repartizată pentru examinare judecătorului Iurie Obadă. Ședința de examinare a demersului cu privire la aplicarea măsurii procesuale de constrângere a fost numită pentru data de 18 august 2017 ora 15.00.

§77. La 18 august 2017, judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, judecător Iurie Obadă, cu participarea procurorului Ivan Filimon, a avocatului Vladislav Nevreanschi, a judecat în ședința închisă demersul procurorului cu privire la aplicarea în privința învinutului Brăguța Andrei, a măsurii de constrângere sub formă de arest preventiv și eliberarea unui mandat de arest pe numele lui, pe un termen de 30 zile.

§78. Potrivit Registrului de escortare, la 18 august 2017 ora 12.05 min., Andrei Brăguța a fost escortat de angajații IP Ciocana (Bolgarenco R.) din IDP Chișinău la Judecătoria Chișinău, sect. Ciocana pentru emiterea încheierii de plasare în arest preventiv. Examinarea cauzei a început la ora 14.40 min. Respectiv, timp de 2-3 ore, Andrei Brăguța a fost ținut fie în autospeciala escortei, fie în sala specială a instanței de judecată.

§79. Potrivit explicațiilor judecătorului Iurie Obadă „...Brăguța Andrei avea un comportament absolut neadecvat. Din încăperea pentru deținuți de la etajul 1 și până în sala de ședințe de la et. 3 Brăguța Andrei se lupta cu poliștii din escortă, striga, înjura, lovea în uși și pereți. Lângă sala de ședințe acesta era absolut gol, cei de la escortă acoperindu-l cu un cearșaf, el striga, scotea niște sunete neomenești. A refuzat să intre în sala de ședințe, de aceea s-a dispus examinarea demersului în lipsa acestuia. Ședința de judecată s-a desfășurat conform normelor procesuale. Procurorul a motivat demersul că învinuitul este în stare de iresponsabilitate și că este necesar de a numi o expertiză psihiatrică în condiții de staționar și este necesar instalarea acestuia în instituția psihiatrică, iar fără măsura de constrângere - arestul, instalarea în instituția psihiatrică este imposibilă. Am pronunțat încheierea de aplicare a măsurii preventive sub formă de arest. În altă situație, dacă învinuitul ar fi fost adecvat, probabil, nu i-aș fi aplicat măsura de constrângere respectivă. Măsura preventivă a fost aplicată pentru a-l proteja pe însuși Brăguța A., cât și cei din jur, iar aflarea acestuia la libertate ar fi prezentat un pericol pentru toți, or acesta fiind inadecvat, agresiv, cu deprinderi de a conduce mijloace de transport, ar fi putut provoca multe acțiuni cu consecințe grave. Mai mult, acesta era gol, fără haine, rudele nu erau în instanță, de aceea din toate circumstanțele a existat un echilibru între măsura preventivă și interesul public”. Judecătorul Iurie Obadă susține că este ”de acord cu afirmația procurorului cu privire la posibilitatea instalării învinutului în instituția penitenciară, fără aplicarea măsurii preventive sub formă de arest, însă aceasta putea să aibă loc dacă procurorul înainta un asemenea demers. La moment, în instanță a fost examinat demersul de aplicare a măsurilor de constrângere, iar în caz de respingere

²³ CEDO, 27 iulie 2004, cauza *Sliman c. Franței*

Brăguța A. urma a fi eliberat din reținere, fără supraveghere, în starea în care se afla, care prezenta pericol atât pentru sine, cât și pentru societate. Mai mult, demersul de arest a fost examinat în zi de vineri, după amiază, iar un alt eventual demers urma a fi examinat după zilele de odihnă. Se mai susține că prevederile art. 490 CPP se aplică în alte situații”.

§80. Ședința a avut loc în lipsa Dlui Andrei Brăguța. Mențiuni cu privire la imposibilitatea examinării cauzei în prezența învinuitului au fost efectuate în procesul verbal al ședinței de judecată.

§81. Avocatul Vladislav Nevreanschi a solicitat respingerea demersului procurorului cu aplicarea unei măsuri preventive non-privative de libertate sau chiar arest la domiciliu. A comunicat că Andrei Brăguța cu câteva zile în urmă a fost externat din Spitalul de psihiatrie Bălți; precum că părinții îl pot lua sub supraveghere și vor întreprinde măsuri pentru a-l trata. Avocatul a mai susținut că *”materialele prezentate de procuror nu demonstrează necesitatea aplicării măsurii de constrângere sub forma de arest preventiv în privința lui Andrei Brăguța, or, acesta este învinuit de comiterea unei infracțiuni mai puțin grave, are un loc permanent de trai în Republica Moldova, are familia sa, și în aceste circumstanțe poate fi cercetat și în stare de libertate. Probele acumulate sunt fixate și învinuitul nu le mai poate nimici, iar declarațiile procurorului cum că Andrei Brăguța se va ascunde de organul de urmărire penală sau va împiedica stabilirea adevărului sunt eronate. Nu este nici un temei legal de a aplica în privința lui măsura de constrângere sub forma de arest preventiv. Singur faptul numirii expertizei psihiatrice în condiții de staționar, nu justifică deținerea lui în arest preventiv”.*

§82. Conform datelor din procesul-verbal al ședinței de judecată, instanța a întrebat apărătorul, dacă există posibilitatea de a fi internat în Spitalul de psihiatrie Bălți. Avocatul a răspuns că există posibilitatea internării, menționând *„...dacă nu mă greșesc suferă de schizofrenie. Este o așa secție la spitalul de psihiatrie Bălți unde Brăguța Andrei poate să se afle sub supraveghere”.* Replici nu au parvenit.

§83. După deliberare, judecătorul a admis demersul procurorului. Acesta a aplicat în privința învinuitului Brăguța Andrei, măsura de constrângere sub formă de arest preventiv și a eliberat un mandat de arest pe numele lui pe un termen de 30 zile. Termenul de arest a fost calculat din 15.08.2017, ora 15.22 pînă la 14.09.2017, ora 15.22. Încheierea cu drept de atac în 3 zile în Curtea de Apel Chișinău.

§84. Potrivit Registrului de escortare, la 18 august 2017, ora 16.57 min., Andrei Brăguța a fost escortat de către angajații Serviciului escortă de la Judecătoria Chișinău, of. Ciocana la IDP

§85. Avocatul Poporului menționează că, potrivit art.176 Cod de procedură penală, la soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, procurorul și instanța de judecată vor aprecia și vor motiva, **în mod obligatoriu, dacă măsura preventivă este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale**, inclusiv luînd în considerare:

- 1) caracterul rezonabil al bănuielii, gravitatea și gradul prejudiciabil al faptei incriminate, apreciate în fiecare caz individual, însă fără a se pronunța asupra vinovăției;
- 2) personalitatea și caracterizarea bănuितului, învinuitului, inculpatului, inclusiv la momentul de comitere a faptelor încriminate;
- 3) vârsta și **starea sănătății sale**;
- 4) ocupația sa;
- 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
- 6) starea sa materială, veniturile, posesia bunurilor imobile sau a altor proprietăți;
- 7) deținerea unui loc permanent de trai, deținerea unui loc permanent ori temporar de muncă;

8) alte circumstanțe esențiale prezentate de bănuیت, învinuit, inculpat sau de către procuror, organul de urmărire penală.

Totodată, la soluționarea chestiunii privind arestarea preventivă, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are obligația să examineze prioritar **oportunitatea aplicării altor măsuri**, neprivative de libertate, și are dreptul să dispună oricare altă măsură prevăzută la art.175 Cod de procedură penală. Potrivit art. 177 alin (1¹) Cod de procedură penală, instanța de judecată emite o încheiere motivată, în care se indică: infracțiunea de care este bănuیت, învinuit, inculpată persoana; temeiul de alegere a măsurii preventive respective, cu mjenșuirea datelor și circumstanțelor concrete ale cauzei care au determinat luarea acestei măsuri; necesitatea aplicării măsurii preventive potrivit condițiilor și criteriilor stabilite la art. 176 Cod de procedură penală, precum și faptul dacă bănuیتului, învinuitului, inculpatului i s-au explicat consecințele încălcării măsurii preventive; argumentele procurorului și ale reprezentantului, avocatului, bănuیتului, învinuitului, inculpatului, motivându-se admiterea sau neadmiterea loor la stabilirea măsurii.

Respectiv, în încheierea privind arestarea preventivă urmează să fie indicate motivele care justifică insuficiența altor măsuri preventive pentru înlăturarea riscurilor ce au servit ca temei pentru aplicarea arestării preventive.

§87. Avocatul Poporului consideră că instanța de judecată nu a ținut cont de cerința de proporționalitate a măsurii preventive cu gravitatea acuzației, inclusiv starea sănătății, precum și oportunitatea aplicării altor măsuri non-privative. Se creează impresia unei duble pedepsiri pentru acest comportant. Judecătorul nu poate aplica mandat de arest persoanelor care s-au prezentat nud în instanță. Or, acest act reprezintă o faptă de huliganism ce urmează a fi documentat conform legislației. Din contra, instanța urmează să stabilească toate circumstanțele comportamentului inadecvat al învinuiților, evitând tratamentul subiectiv sub orice formă.

2.5. Mandatul de arest din 23 august 2017

§88. Din suportul probatoriu acumulat de OAP în procesul de investigație, rezultă că după prezentarea de către avocat a certificatului cu privire la aflarea lui Andrei Braguța în evidență la Spitalul de psihiatrie din Bălți, procurorul a depus un demers suplimentar cu privire la revendicarea unui nou mandat de arest pe numele lui Braguța.

§89. La 23 august 2017, judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, judecătorul de instrucție Igor Bațalai, cu participarea Procurorului Filimon Ivan, avocatul Anatol Bulgaru, învinuitului Andrei Braguța, a examinat în ședință judiciară închisă, demersul procurorului privind internarea în instituția psihiatrică pe cauza penală. Judecătorul a admis demersul procurorului și a autorizat internarea învinuitului Andrei Braguța în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie Chișinău, pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile începând cu data de 23 august 2017 pînă la 22 septembrie 2017 ora 10.00. A fost autorizat transferul învinuitului Andrei Braguța din IDP al IGP al MAI la Spitalul Clinic de Psihiatrie Chișinău. Încheierea este cu drept de atac, cu recurs la Curtea de Apel Chișinău. Detalii privind efectul acestei încheieri sunt expuse în capitolul 4 din raportul respectiv.

2.6. *Principiul proporționalității la aplicarea arestului preventiv.*

§92. Regula constituie libertatea persoanei. Arestarea este o măsură excepțională. Ca urmare, arestarea poate fi dispusă numai în anumite cazuri și numai pentru anumite motive, care trebuie arătate în mod concret și convingător în hotărîrea organului care o dispune²⁴. În acest context, așa cum lăsarea în libertate este regula, iar privarea de libertate este excepția, trebuie justificat de ce s-a optat pentru arestare, și nu pentru o altă măsură de constrângere mai ușoară²⁵. Arestarea preventivă poate fi aplicată numai în cazul imposibilității aplicării unei alte măsuri preventive mai ușoare.

§94. Conform celui de-al doilea paragraf al articolului 5 § 3 al CEDO, o persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie „judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii”. Cuvântul „sau” nu înseamnă că judecarea promptă este alternativa punerii în libertate²⁶. O persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie întotdeauna eliberată în cursul procedurii, cu excepția cazului când statul poate dovedi că există motive „relevante și suficiente” care să justifice detenția continuă a persoanei²⁷.

§95. Justificarea oricărei perioade de detenție, indiferent de cât e de scurtă, trebuie să fie, în mod convingător, demonstrată de autorități²⁸. Instanțele judecătorești naționale „trebuie să examineze toate faptele în favoarea sau defavoarea existenței unei necesități de interes public care justifică, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție, o abatere de la regula protecției libertății individuale și să le vizeze în deciziile lor cu privire la cererile de eliberare²⁹”.

§96. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului stabilește că trebuie să existe o protecție a unei persoane arestate sau reținute în caz de suspiciune de săvârșire a unei infracțiuni penale prin control judiciar. Acest control are rolul de a oferi garanții eficiente împotriva riscului de maltratare, care este cel mai mare în acest stadiu incipient de detenție, și împotriva abuzului de putere atribuit ofițerilor de aplicare a legii sau altor autorități pentru ceea ce ar trebui să fie restricționat în mod strict scopuri și exercitate strict conform procedurilor prescrise.

§97. Controlul judiciar trebuie să satisfacă cerințele promptitudinii, pentru a permite detectarea oricărui fapt de maltratare și pentru a minimiza orice ingerință nejustificată în libertatea individuală. Restricțiile stricte de timp impuse de această cerință nu oferă o flexibilitate prea mare în interpretare, altfel ar exista o slăbire serioasă a unei garanții procedurale în detrimentul individului și riscul de a afecta însăși esența dreptului protejat de dispozițiile art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Stfel, în cauza *Brogan și Alții împotriva Regatului Unit* (29 noiembrie 1988), Curtea a constatat că perioada de mai mult de patru zile de detenție, fără a fi adusă persoana în fața unui judecător, încalcă articolul 5 § 3, chiar și în contextul special al investigațiilor teroriste. Instanțele au datorat constantă de a lua în considerare ce măsuri alternative se pot folosi³⁰.

²⁴ Hotărîrea Curții Constituționale nr. 3 din 23.02.2016 privind excepția de neconstituționalitate a alineatelor (3), (5), (8) și (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv)

²⁵ CEDO, 4 aprilie 2000, cauza *Witold Litwa c. Poloniei*; 25 ianuarie 2005, cauza *Enhorn c. Suediei*

²⁶ CEDO, 27 iunie 1968, cauza *Neumeister c. Austriei*; 27 iunie 1968, cauza *Wemhoff c. Germaniei*,

²⁷ CEDO, 8 unie 1995, cauza *Yağcı și Sargın c. Turciei*

²⁸ CEDO, 8 aprilie 2004, cauza *Belchev c. Bulgariei*; 4 octombrie 2005, cauza *Sarban c. Moldovei*; 13 martie 2007, cauza *Castravet c. Moldovei*; 8 februarie 2011, cauza *Ignatenco c. Moldovei*

²⁹ CEDO, 26 iunie 1991, cauza *Letellier c. Franței*

³⁰ CEDO, 11 ianuarie 2011, cauza *Darvas c. Ungariei*

§98. Cerința legată de formă impune „magistratului” obligația de a audia personal individul adus în fața sa înainte de a lua decizia care se impune³¹. În același timp, cerința legată de fond impune „magistratului” să examineze circumstanțele care militează pentru sau împotriva detenției și să se pronunțe potrivit criteriilor legale asupra existenței unor motive care să o justifice³². Cu alte cuvinte, art. 5 § 3 impune magistratului să examineze chestiunea detenției pe fond³³.

2.7. *Aplicarea principiului proporționalității în prezenta cauză*

§99. În opinia Avocatului Poporului, în speța Brăguța, procurorul cât și judecătorul au omis să examineze minuțios circumstanțele individuale ale cazului. Aceștia nu au aplicat în mod obligatoriu prevederile imperative ale legii, în special art. 9 (“Egalitatea în fața legii și a autorităților”) și 10 (“Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane”) raportat la prevederile alin. (3) din art.176 (“temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive”) și alin. (3) din art. 185 (“Arestarea preventivă”) din Codul de procedură penală. Agenții statului trebuiau să dea o apreciere și să motiveze, în mod obligatoriu, dacă măsura preventivă este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, în special să verifice starea de sănătate a învinutului Brăguță Andrei. Mai mult decât atât, procurorul, în cadrul urmăririi penale, trebuia să verifice dacă există necesitatea stabilirii responsabilității sau iresponsabilității învinutului Brăguță Andrei, deoarece s-a constatat că se află la evidență medicului psihiatru din 27 noiembrie 2012.

§100. Potrivit art. 3 alin. (7) din Legea cu privire la procuratură, procurorul este obligat, prin întreaga sa activitate, să asigure supremația legii, să respecte drepturile și libertățile persoanelor, egalitatea lor în fața legii, să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu pentru toți participanții la procedurile judiciare indiferent de calitatea acestora, să respecte Codul de etică al procurorilor și să participe la formarea profesională continuă. Procurorul ierarhic superior realizează atribuții pentru exercitarea controlului ierarhic în special, anulează, total ori parțial, modifică sau completează, prin ordonanță motivată, în condițiile prezentului cod, actele procurorilor ierarhic inferiori și ale ofițerilor de urmărire penală³⁴.

§101. Potrivit art. 185 alin. (3) din Codul de procedură penală, la soluționarea chestiunii privind arestarea preventivă, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are obligația să examineze prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri, neprivative de libertate, și are dreptul să dispună oricare altă măsură prevăzută la art.175 (Noțiunea și categoriile de măsuri preventive) din Codul de procedură penală. Judecătorul a omis examinarea minuțioasă aplicării prevederilor art. 185 alin. (3), nu a indicat motivele care justifică insuficiența altor măsuri preventive pentru înlăturarea riscurilor ce au servit ca temei pentru aplicarea arestării preventive. Instanța s-a limitat într-un mod abstract și stereotipic în hotărârile sale la motivele formale pentru arestul preventiv, fără a ține cont de disabilitatea persoanei.

Concluzii:

- ✓ Avocatul Poporului consideră că instanțele judecătorești naționale s-au limitat la parafrizarea motivelor de detenție prevăzute de Codul de procedură penală al Republicii Moldova, fără a explica modul și argumentele în care acestea se aplică în cauza dată, chiar dacă articolul 176 alin. (3) al Codului de procedură penală le obligă să ia în considerare astfel de factori.

³¹ CEDO, cauza *Schiesser c. Elveției*; cauza *De Jong, Baljet și Van den Brink c. Țărilor de Jos*; cauza *Nikolova c. Bulgariei*; cauza *Aquilina c. Maltei*

³² CEDO, cauza *Schiesser c. Elveției*; cauza *Pantea c. României*

³³ CEDO, cauza *Aquilina c. Maltei* (MC); cauz *Krejić c. Republicii Cehe*

³⁴ Art. 53¹ alin. (2) lit. d) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova

2.8. Autorizarea internării învinuitului Brăguța Andrei în instituția medicală psihiatrică

§103. Procurorul Filimon Ivan a înaintat tardiv, abia la data de data de 22 august 2017, demersul privind autorizarea internării lui Andrei Brăguța în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar și autorizarea transferului din IDP al IGP al MAI în Spitalul Clinic de Psihiatrie. Procurorul a ezitat să identifice și să vină cu această măsură la momentul pornirii urmăririi penale sau cel târziu la data de 18 august 2017, când judecătorul a examinat necesitatea aplicării măsurii preventive. Chiar dacă nu exista vreo proba scrisă care să confirme dizabilitatea, procurorul urma să dea o apreciere faptelor și comportamentului lui Andrei Brăguța în momentul reținerii de către INP și audierii la IP Ciocana.

§104. Avocații care au acordat asistență juridică calificată lui Andrei Brăguța, la fel, nu au acționat în a-și apăra clientul prin toate căile legale. În special, aceștia nu au depus plângeri împotriva acțiunilor și hotărârilor organului de urmărire penală și nu au atacat hotărârile judecătorești cu privire la aplicarea măsurilor preventive.

§105. Solicitarea avocatului cu privire la aplicarea măsurii preventive arest la domiciliu a fost respinsă³⁵. La rîndul său, judecătorul de instrucție Iurie Obadă a ezită să asigure controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin dispunerea internării persoanei în instituție medicală³⁶.

§106. Plasarea unei persoane cu dizabilități în detenție din cauza pasivității procurorului în obținerea probelor și înaintarea demersului, reprezintă o prezumție clară a încălcării dreptului la libertatea individuală și siguranța persoanei, garantat de art. 25 din Constituție. Astfel, procurorul Ivan Filimon a menținut acel coridor deschis al discriminării instituționale, deoarece exista prezumția puternică că Andrei Brăguța suferea de boală psihică și era la evidență în instituția psihiatrică.

§107. Mai mult, Avocatul Poporului a constatat că procurorii, avocații și judecătorii nu cunoșteau că din 01 aprilie 2017 expertiza psihiatrică legală se efectuează la Centrul de medicină legală de pe lângă MSMPS și nu la IMSP Spitalul clinic de psihiatrie.

2.9. Rolul judecătorilor și procurorilor în aplicarea standardelor în domeniul drepturilor omului

§108. Judecătorii și procurorii au obligația să asigure apărarea drepturilor și libertăților persoanelor, onoarei și demnității acestora³⁷. Potrivit Codului de etică al procurorilor, procurorii au obligația să respecte legislația națională și internațională, practica judiciară și jurisprudența CEDO, actele departamentale, interdepartamentale și ale organelor reprezentative și de autoadministrare ale procurorilor³⁸. Aceștia trebuie să contribuie la perfecționarea abilităților profesionale, să fie la curent cu legislația, jurisprudența modernă și standardele privind drepturile omului; trebuie să respecte egalitatea tuturor persoanelor în fața legii, asigurîndu-le un tratament nediscriminatoriu, indiferent de naționalitate, origine etnică și statut social, sex, rasă, dizabilitate, avere, limbă, vîrstă, religie, viziuni politice, orientare sexuală sau alte criterii.

³⁵ Procesul verbal al ședinței de judecată din 18 august 2017

³⁶Art. 41 alin.4) din Codul de procedură penală

³⁷Art. 15 lit. b) din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20.07.1995, art. 3 alin. (7) și art. 6 alin.(3) lit.c) Legea cu privire la procuratură nr. 2 din 25.02.2016

³⁸Codul de etică al procurorilor, aprobat Prin Hotărîrea Adunării Generale a Procurorilor nr. 4 din 27 mai 2016

Potrivit Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului³⁹, judecătorii își vor exercita funcțiile nepărtinitor și fără prejudecăți, nu vor manifesta atitudine preconcepută prin exprimare sau prin fapte și nu-și vor permite cuvinte, fraze, gesturi sau alte acțiuni care ar putea fi interpretate ca semne de părtinire sau prejudecata. Judecătorii sunt obligați să respecte egalitatea persoanelor în fața legii, asigurându-le un tratament cuviincios prin apărarea demnității și onoarei lor, precum și integritatea fizică și morală a tuturor participanților la procedurile judiciare. Atitudinea corectă, imparțială față de om ca valoare supremă, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale în conformitate cu normele de drept naționale și internaționale și cu principiile morale general-recunoscute sunt cerințe obligatorii față de judecător. În exercitarea atribuțiilor, judecătorii sunt obligați să mențină la nivel înalt și să-și perfecționeze permanent cunoștințele, competențele și abilitățile profesionale prin autoinstruire, instruire continuă și educație întru executarea adecvată a îndatoririlor de administrare a justiției.

§109. Reieșind din circumstanțele cauzei, Avocatul Poporului a constatat că nici procurorul și nici judecătorul nu cunosc, fie cunosc insuficient standardele în domeniul drepturilor omului, nici aplicabilitatea acestora în cauze concrete, în special la aplicarea măsurilor preventive. Cazul Braguta a evidențiat, în opinia Avocatului Poporului, existența unei discriminări instituționale a persoanelor cu dizabilități la etapa urmăririi penale.

§110. Potrivit Observațiilor finale ale Comitetului pentru protecția persoanelor cu dizabilități referitor la respectarea libertății și siguranței persoanei⁴⁰ statul urmează: (a) să revizuiască și să abroge prevederile legale care legitimează internarea forțată și tratamentul psihiatric non-consensual pe motiv de deficiență; (b) să se asigure că persoanele cu dizabilități, acuzate de săvârșirea unei infracțiuni, au dreptul la un proces echitabil și la garanțiile convenite unui proces echitabil în condiții de egalitate cu ceilalți; (c) să ia toate măsurile legale și de altă natură necesare pentru a opri privarea de libertate a persoanelor cu dizabilități pe baza unei deficiențe reale sau percepute. De aceea, judecătorii trebuie să cunoască și să fie pregătiți să participe la evaluarea internațională a practicii judiciare. Ei trebuie să cunoască și să poată aplica dreptul internațional și european, mai ales în ceea ce privește domeniul drepturilor omului⁴¹.

§112. În faza de urmărire penală, judecătorul, fie în mod independent fie, adeseori, împreună cu procurorul verifică legalitatea actelor de urmărire penală, în special pe cele care afectează drepturile fundamentale, în special când este vorba de decizii cu privire la arestare preventivă. Ca regulă generală, procurorii trebuie să verifice legalitatea cercetării penale și să monitorizeze respectarea drepturilor omului de către investigatori atunci când se pronunță cu privire la punerea în mișcare a acțiunii penale. Imparțialitatea procurorilor pe parcursul procedurii penale trebuie înțeleasă în sensul că aceștia trebuie să acționeze în mod echitabil și să comunice instanței factorii și argumentele de drept relevante, și, în mod special, să asigure că probele în favoarea inculpatului sunt cunoscute/ dezvăluite; trebuie să consemneze exact poziția inculpatului și a victimei; trebuie să refuze utilizarea probelor obținute în mod nelegal, sau prin violarea unor drepturi ale omului, de ex. prin tortură. Judecătorii sunt garanții libertăților individuale, în special în ceea ce privește măsurile preventive privative de libertate și este obligația lor de a asigura respectarea dreptului la apărare. Odată ce cauza a fost adusă în fața instanței de judecată, competențele judecătorului și ale procurorului variază în funcție de rolul pe care aceștia îl joacă în timpul procesului. În orice caz, dacă oricare dintre elementele respectării dreptului la apărare lipsește, judecătorul fie procurorul,

---

³⁹ Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării generale a Judecătorilor nr. m8 din 11 septembrie 2015

⁴⁰ Observații finale ale comitetului la Raportul inițial al Republicii Moldova 12 aprilie 2017

⁴¹ Avizul nr. 12 (2009) al Consiliului consultativ al judecătorilor europeni (CCJE) și Avizul nr.4 (2009) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind relația dintre judecători și procurori

sau amândoi, în funcție de sistemul judiciar național, ar trebui să poată atrage atenția asupra situației și să o remedieze.

Concluzii:

- ✓ Avocatul Poporului consideră că procurorul și judecătorul au evitat să aplice corect măsura preventivă în privința unei persoane cu tulburare psihică, aplicând un tratament discriminatoriu față de aceasta, ceea ce a condus la discriminare instituțională.
- ✓ Avocatul Poporului a constatat că nici procurorul și nici judecătorul nu cunosc, fie cunosc insuficient standardele în domeniul drepturilor omului, nici aplicabilitatea acestora în cauze concrete, în special la aplicarea măsurilor preventive

În acest capitol au fost analizate circumstanțele detenției lui Andrei Braguța în IDP, precum și modul în care au fost asigurate garanțiile împotriva relelor tratamente. Amintim că un subiect aparte a fost monitorizarea condițiilor de detenție în care a fost plasat și deținut Andrei Braguța.

În cadrul mandatului său de prevenire a torturii, Avocatul Poporului a vizitat acest IDP în luna martie 2017. În procesul investigării cazului Braguța, în perioada 28 august – 05 octombrie 2017 grupul de lucru a efectuat trei vizite de monitorizare, inclusiv una - pentru verificarea organizării procesului de lucru în decursul zilei, inclusiv în situații de alarmă. Grupului de lucru nu i-a fost permis accesul la probele video de pe holul și celulele IDP. Respectiv, alegerile de maltratare și tratamentul aplicat Dlui Andrei Braguța au fost analizate în baza probelor scrise, declarațiilor co-deținuților și explicației Șefului Izolatorului.

3.1. *Prezentarea generală a IDP. Andrei Braguța în IDP*

§115. Izolatorul de detenție provizorie este destinat pentru detenția persoanelor reținute pe un termen ce nu depășește 72 ore pentru adulți și 24 ore pentru minori. Izolatorul dispune de 20 celule active. Capacitatea maximă de detenție este 65 persoane. Practic, administrația Izolatorului nu admite suprapopularea (cca 50-55 persoane), acționând imediat la etaparea preveniților cu mandate de arest către Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău în conformitate cu Recomandările Comitetului european pentru prevenirea torturii (CPT) din septembrie 2015⁴².

§116. În timpul efectuării vizitelor grupul de lucru nu a avut restricții pentru accesul în instituție, la registrele interne de evidență, birourile de audiență, blocul alimentar, curtea de plimbări, sistemul de supraveghere, spațiile de detenție în care a fost deținut Andrei Braguța. Grupul de lucru a purtat discuții cu șeful Izolatorului, Eduard Ermenco, pe aspecte ce țin de activitatea instituției, dificultățile în activitățile cotidiene, procesul de escortare al preveniților, cooperarea instituțională cu organele reciproce din sistemul penitenciar și instituțiile medico-sanitare publice, aspecte legate de managementul organizațional, etc.

§117. Membrii grupului de lucru au asistat la procesul de primire-etapare a preveniților în cadrul IDP, înregistrare a acestora, intervenție a angajaților IDP în cazul de alarmă, raportare, evidență și reacționare la solicitările deținuților izolați în celulele IDP.

§118. Printre problemele majore ale IDP se enumără:

- *Insuficiența personalului de execuție în IDP (escortă-pază), respectiv extenuarea angajaților;*
- *Lipsa felcerului (timp de cca 1 an) pe motivul neatractivității salariale;*
- *P13 nu primește deținuții din IDP fără acte de identitate și fișe de examinare medicală;*
- *Dificultăți, inclusiv sistemice, în procesul de documentare a cu acte de identitate, în special a persoanelor străine;*
- *Lipsa unor reglementări clare privind intervenția angajaților care activează în locurile de detenție în situații excepționale, de criză, prevenirea unor*

---

⁴²Report to the Government of the Republic of Moldova on the visit to the Republic of Moldova carried out by the European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 14 to 25 September 2015, <https://rm.coe.int/16806975da>

comportamente violente și agresive, acționarea în cazuri de epicriză în legătură cu o tulburare psihică, pe criterii protejate, etc;

- *Insuficiența instruirilor în domeniul drepturilor omului, lipsa abordării bazate pe drepturile omului versus comportamentul față de persoanele reținute;*
- *Insuficiența celulelor pentru detenția separată a preveniților;*
- *Lipsa sistemului de protecție „anti-vandal” în IDP ș.a.*

§119. La data plasării lui Andrei Braguța în IDP, șeful Izolatorului E.Ermenco se afla în concediu de odihnă anual. Asigurarea Securității și pazei preveniților în zilele de 15-16 august 2017 a fost pusă în sarcina a 4 angajați ai IDP. Grupul de lucru nu a purtat discuții cu angajații IDP implicați în serviciul nocturn în perioada 15-16 august 2017 pe motivul plasării acestora în arest în cauza penală inițiată pe faptul decesului Andrei Braguța în custodia statului.

§120. Avocatul Poporului și-a formulat concluziile cu privire la tratamentul față de Andrei Braguța în baza analizei informațiilor din registrele interne, răspunsurilor oficiale și explicațiilor șefului de izolator. Registrele interne nu au fost ridicate de OAP pe motivul aprecierii acestora în calitate de mijloace de probă în cadrul urmăririi penale pornite de organele procuraturii în cauza penală.

§121. Locul și perioadele de detenție ale lui Andrei Braguța în IDP a DP mun. Chișinău au fost stabilite în baza analizei Registrului nr.3 de evidență a persoanelor deținute.

Concluzii:

- ✓ În seara de 15 spre 16 august 2017 în IDP erau deținute 50 persoane (capacitate maximă).
- ✓ Andrei Braguța a fost plasat în celula nr.9, destinată pentru detenția a 8 persoane, împreună cu alte 4 persoane bănuite de săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului, contra sănătății publice și conviețuirii sociale.
- ✓ Celula nr. 11, destinată pentru detenția unei singure persoane, era ocupată la acel moment⁴³.
- ✓ Decizia cu privire la plasarea lui Andrei Braguța în celula nr. 9 ar fi fost luată de angajații turei de noapte a IDP, aparent din cauza capacității de detenție a acestei celule.
- ✓ La 17 august 2017, deși celula nr. 11 nu era ocupată, Andrei Braguța continua să se afle în celula nr.9, împreună cu cei patru deținuți.
- ✓ În perioada 18-23 august 2017 Andrei Braguța a fost plasat în celula nr. 11 de unul singur.

3.2. Asistența medicală oferită lui Andrei Braguța în IDP

§122. Potrivit Registrului IDP de acordare a asistenței medicale:

- La 16 august 2017, ora 02.25 min., de către angajații IDP a fost apelat serviciul de urgență 903 din motivul comportamentului neadecvat al lui Andrei Braguța. La ora 02.35 min., urmare a examinării medicale, a fost stabilită diagnoza **”Tulburare schizo-afectivă. Urgență majoră - cod roșu”**.⁴⁴ Pacientului i-a fost administrat intramuscular amitriptilin.

⁴³ IDP dispune doar de o celulă pentru detenția separată (de unul singur) a reținuților. Celula nr.11.

⁴⁴ **NOTĂ:**

”Cod roșu”/”cod galben” /”cod verde” - clasificare „Color-Cod” care are drept scop dirijarea felcerilor (asistenților medicali-dispeceri) serviciului de dispecerat 903 (112) din cadrul secției operative, vizînd corectitudinea aprecierii gradului de urgență a apelurilor, trierii și asigurării nivelului operativ adecvat de răspuns. Solicitățile la asistență medicală urgentă la etapa de prespital sunt divizate în trei categorii în funcție de impact asupra stării sănătății pacientului (-ților):

- I. **CODUL ROȘU:** sub acest cod sunt incluse urgențele medico-chirurgicale în care sunt puse în pericol funcțiile vitale ale solicitanților sau situațiile în care se intuiește existența persoanelor cu funcții vitale în pericol. În cazurile respective este obligatorie trimiterea echipelor AMU specializate de reanimare, cardiologie, neurologie, psihiatrie

- La 18 august 2017, ora 19.36 min., a fost apelat de către angajații IDP serviciul de urgență 903 din motivul comportamentului neadecvat al lui Andrei Braguța. La ora 20.20 min., urmare a examinării medicale a fost stabilită diagnoza „*Narcomanie, stare de sevraj. A fost acordat ajutor medical. Starea s-a ameliorat. Stare satisfăcătoare. Urgență de gradul II – cod galben*”. Pacientului i-a fost administrat intramuscular aminazin, cordiamin și demidrol.
- La 22 august 2017, ora 13.32 min., a fost apelat de către angajații IDP serviciul de urgență 903 din motivul comportamentului neadecvat al lui Andrei Braguța. La ora 13.58 min., urmare a examinării medicale a fost stabilită diagnoza „*Tulburare schizotipală, sindrom dilirios. Urgență majoră-cod roșu. Transportarea la SCP nu este posibilă, deoarece Șeful de Escortă a fost împotriva, pe motivul lipsei colaboratorilor din escortă*”;
- La 23 august 2017, ora 00.43 min., a fost apelat de către angajații IDP serviciul de urgență 903 din motivul comportamentului neadecvat al lui Andrei Braguța. La ora 01.06 min., urmare a examinării medicale a fost diagnosticat cu „*Tulburare schizotipală, Urgență gradul II*”⁴⁵;

§123. Asistență medicală pe perioada detenției lui Andrei Braguța în IDP a fost acordată doar de către Serviciul de urgență 903, urmare a solicitărilor telefonice.

§124. În urma consultării registrelor interne și fișelor medicale 903, nu au fost observate mențiuni cu privire la verificarea temperaturii corpului lui Andrei Braguța, inclusiv notificări cu privire la refuzul alimentației și stării de extenuare/epuizare a acestuia.

§125. Deși IDP a solicitat asistență medicală urgentă pentru Andrei Braguța ori de câte ori a fost necesar, nu există claritate cu privire la acțiunile/inacțiunile echipelor de asistență medicală urgentă în sensul implicării serviciului spitalicesc.

§126. IDP dispune de un cabinet medical, cu două paturi. Cabinetul medical nu funcționează. Potrivit explicațiilor șefului Izolatorului, două funcții de felcer sunt vacante din 29 august 2016, deoarece IDP nu poate angaja personal medical. Tot el susține că, persoanele, la intrarea și ieșirea

---

sau de profi I general care posedă nivelul adecvat de competență profesională și dotare. Conducătorul echipei AMU obligatoriu informează Departamentul de medicină urgentă (secția internare) care urmează să recepționeze bolnavul (bolnavii).

II. **CODUL GALBEN:** sub acest cod sunt incluse urgențele medico-chirurgicale care indică un potențial pericol de agravare a stării sănătății bolnavilor dacă nu sunt asistați prompt. Urgențele respective necesită rezolvare rapidă, indiferent de faptul absenței pericolului pentru viață. Urgențele în cauză pot fi rezolvate de echipele AMU specializate sau generale. În caz de spitalizare a bolnavului (bolnavilor) se anunță în mod obligatoriu Departamentul de medicină de urgență (secția internare) care urmează să recepționeze bolnavul.

III. **CODUL VERDE:** sub acest cod sunt incluse transportările medicale asistate și intervențiile unde bolnavii sunt în afara pericolului și pot aștepta fără ca starea lor să se agraveze. Urgențele medico-chirurgicale din acest cod pot fi programate sau temporizate.

⁴⁵ Anexa nr. 44 la Ordinul Ministerului Sănătății nr. 85 din 30.03.2009 ”Cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului de Asistență Medicală Urgentă din republica Moldova”: Întru rezolvarea urgențelor medico-chirurgicale din codul roșu este necesară în mod obligatoriu implicarea serviciului spitalicesc. Unele urgențe medico-chirurgicale din codul galben și codul verde pot fi rezolvate pe loc. Personalul din cadrul dispeceratului 903 (112) (felceri, asistenți medicali) în ultimă instanță este responsabil pentru luarea deciziei definitive și atribuirea codului corespunzător solicitărilor. În cazul în care aprecierea urgențelor este dificilă sau imposibilă și rezolvarea situațiilor depășește competența dispecerului, acesta este obligat să consulte medicul coordonator de gardă din cadrul serviciului 903 (112), sau un alt medic cu experiență, pentru a evita subestimarea cazului sau situației. În cazurile unor urgențe medico-chirurgicale, la decizia medicului coordonator de gardă de comun cu felcerul (asistentul medical) dispecer, pot fi trimise mai multe echipe AMU, inclusiv specializate.

din Izolator sunt verificate vizual (după gen) la componenta leziunilor, de către angajații poliției, inclusiv în momentul percheziționării. În cazul depistării sau declarării leziunilor corporale vizibile, persoanele sunt escortate la IMSP Institutul Medicină Urgentă pentru examinarea lor medicală și stabilirea leziunilor. La fel, în cazul în care sunt aduși mai mulți reținuți, IDP solicită echipajul 902 să efectueze examinarea medicală la intrarea în IDP. Potrivit șefului Izolatorului, angajații IDP nu admit plasarea persoanelor cu leziuni, decât cu certificatul medical. Potrivit lui, cazuri de tănuire nu au fost înregistrate. În situația crizelor de sănătate, angajații IDP solicită asistența medicală urgentă, conform instrucțiunilor interne.

§127. Potrivit art.175¹ din Codul de Executare al Republicii Moldova și pct.19 din Instrucțiunea privind activitatea izolatoarelor de detenție provizorie ale MAI aprobat prin Ordinul MAI nr.223 din 6 iulie 2012, la primirea sau predarea persoanelor reținute în/din IDP, acestea, în mod obligatoriu vor fi supuse examenului medical de către felcerul IDP, cu întocmirea actului respectiv, iar ulterior, vor fi supuse dezinfecției sanitare.

§128. Avocatul Poporului constată faptul că într-o perioadă îndelungată, nu au fost întreprinse suficiente măsuri în vederea angajării unui lucrător medical pentru IDP.

§129. Avocatul Poporului notează că obligația statului, prevăzută la art. 3 din CEDO⁴⁶, de a proteja bunăstarea fizică a persoanelor private de libertate, a fost interpretată ca incluzând obligația de a le asigura asistență medicală necesară⁴⁷. Simplul fapt că un deținut este văzut de un medic și primește un anumit tip de tratament nu poate duce, automat, la concluzia că asistența medicală este corespunzătoare. Autoritățile trebuie să se asigure totdeauna că se păstrează un dosar complet privind starea de sănătate a persoanei reținute și tratamentul primit în cursul detenției, că diagnosticele și îngrijirile sunt prompte și corecte, precum și că, acolo unde natura afecțiunii medicale o impune, supravegherea este periodică și sistematică și implică o strategie terapeutică menită să vindece afecțiunile deținutului sau să prevină agravarea lor, mai degrabă decât să le abordeze în mod simptomatic. De asemenea, autoritățile trebuie să demonstreze că au fost create condițiile necesare pentru a urma în mod concret tratamentul prescris⁴⁸.

3.3. *Audierea lui Andrei Braguța în IDP, accesul la avocat*

§131. La 17 august 2017 între orele 14.45 – 15.05 min., în biroul pentru acțiuni de urmărire penală din cadrul IDP au avut loc audieri și acțiuni procesuale în privința lui Andrei Braguța cu participarea procurorului Ivan Filimon și avocatului Vladislav Nevreanschi. Alte însemnări cu privire la audieri sau întrevederi cu avocatul nu sunt înregistrate în registrul de audiențe.

3.4. *Accesul la baie, alimentație*

§132. Potrivit șefului Izolatorului, în perioada detenției, Andrei Braguța a refuzat alimentația, accesul la baie și în curtea de plimbări. Nu au fost efectuate înscrieri în registrele interne despre acest fapt. Respectiv, nu este clar dacă refuzul alimentației a fost monitorizat și evaluat din punct de vedere al riscului asupra sănătății. Astfel, Avocatul Poporului nu a putut să-și formuleze o opinie cu privire la faptul, dacă refuzul alimentației a afectat starea sănătății deținutului.

§133. Avocatul Poporului reamintește că normele CPT stabilesc că, în cazul în care o persoană privată de libertate refuză să primească hrana, personalul medical al locului de deținere are obligația

⁴⁶ Art. 3 ”Interzicerea torturii”: Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”

⁴⁷ CEDO, cauza *Hurtado c. Elveției*

⁴⁸ CEDO, 24 iulie 2012, cauza *Iacov Stanciu c. României* și cauza *Visloguzov împotriva Ucrainei*

de a explica celui în cauză consecințele deciziei sale asupra stării de sănătate. Din ziua intrării în refuz de hrană, medicul examinează persoana privată de libertate zilnic sau ori de câte ori este necesar, consemnând evoluția stării de sănătate în fișa medicală și într-un registru anume destinat. Toate manevrele medicale pentru refacerea stării de sănătate a persoanelor private de libertate aflate în refuz de hrană se efectuează cu acordul acestora, atât timp cât sunt conștiente și au discernământul păstrat. În situația în care starea sănătății se agravează din cauza refuzului de hrană sau al unor afecțiuni preexistente, persoana privată de libertate este transferată ori, după caz, internată într-o unitate spitalicească.

§134. Deoarece IDP nu a avut la acel moment vreun medic, care să supravegheze aceste proceduri, cât și lipsa acordului deținutului Andrei Braguța, normele CPT au fost imposibile de respectat.

Recomandări:

1. Avocatul Poporului recomandă elaborarea unor instrucțiuni interne aplicabile în situații de criză pentru prevenirea urmărilor negative în caz de stare alcoolică gravă, starea sănătății, refuzul alimentației, dizabilitate, etc. Această sarcină revine autorităților centrale ce asigură supravegherea detenției și sănătății pacienților.
2. IDP /DP Chișinău trebuie să angajeze sau să contracteze IMEDIAT serviciile unui medic în IDP.

3.5. Supravegherea video în IDP

§135. În IDP sunt amplasate și funcționează 32 camere de supraveghere video. Acestea asigură înregistrarea video (cu excepția audio) a holului, camerelor de audieri (4), secției medicale, intrării și ieșirii în/din Izolator, precum și a tuturor celulelor din Izolator. Înregistrarea video nu se efectuează în blocul sanitar. Monitoarele video de supraveghere sunt amplasate la intrarea în Izolator și pot fi urmărite de cei doi angajați ai Izolatorului aflați în tură. Calitatea imaginilor este proastă, aparent din cauza tehnicii utilizate. Imaginile video sunt stocate pe un server special gestionat de DP Chișinău. Trucarea imaginilor video nu este posibilă. Atât celula nr.9, cât și celulanr.11 sunt monitorizate video 24/24 ore. Grupul de lucru al OAP nu a avut posibilitate să vizioneze imaginile respective, deoarece acestea au fost ridicate de organele procuraturii în cadrul urmăririi penale inițiate de Secția combaterea torturii din cadrul PG.

3.6. Alegații de aplicare a torturii și relelor tratamente

§136. Avocatul Poporului nu a putut constata dacă angajații IDP au aplicat acte de rele tratamente față de Andrei Braguța. Acest fapt urmează a fi constatat de organele procuraturii, în cadrul urmăririi penale pornită în baza art. 166/1 Cod Penal. Menționăm că imaginile video din perioada detenției lui Andrei Braguța au fost ridicate de procurori, în cadrul anchetei penale.

§137. Șeful Izolatorului a informat grupul de lucru că Andrei Braguța avea un comportament neadecvat, injurios față de angajații IDP și co-deținuți. În noaptea de 16 august 2017 acesta i-a agresat pe deținuți, inclusiv a încercat să incendieze celula nr.9. Tot el, s-ar fi stropit cu apă din robinet, după care se culca periodic pe podeaua umedă (inundată). Comportamentul respectivului poate fi observat în imaginile video din celula respectivă.

§138. Potrivit co-deținuților⁴⁹, Andrei Braguța avea comportamentul descris mai sus de șeful Izolatorului. Aceștia au menționat că el avea leziuni corporale vizibile la plasarea în celulă. Andrei

⁴⁹ Interviuri cu 2 deținuți aflați în celula nr.9 în noaptea de 16 august 2017.

Braguța le-a comunicat precum că a fost bătut de polițiștii de la INP (Inspectoratul Național de patrulare) la Parcare Auto, precum că el i-a agresat pe polițiștii respectivi, inclusiv că a consumat droguri de tip „*VINT*” la 13 august 2017 și că se afla sub influență narcotică. Co-deținuții au afirmat că nu l-au maltratată pe Andrei Braguța și că au solicitat de multiple ori scoaterea acestuia din celulă pentru siguranța lor, inclusiv examinarea medicală urgentă. Faptele respective nu au fost înregistrate de gardieni și procurori în ziua 15 august 2017. Declarațiile co-deținuților par a fi credibile, atâta timp, cât nu au fost combătute de alte probe contrarii.

3.7. *Condițiile materiale de detenție*

§139. Per-ansamblu, condițiile materiale de detenție din Izolator sunt satisfăcătoare⁵⁰. Izolatorul este într-o stare igienică satisfăcătoare. Celulele nr. 9 și nr.11 necesită reparație cosmetică. În fiecare celulă este amenajat veceu, care este delimitat de camera de detenție printr-un perete cu înălțimea de 1 m. Veceul este deschis și nu asigură condiții decente și intimitate. Persistă mirosul specific.

§140. Deținuților nu le sunt asigurate pături curate, perne și cearșafuri, iar saltelele sunt murdare. Potrivit șefului Izolatorului, deseori preveniții distrug intenționat lenjeria de pat și saltelele. Administrația permite utilizarea seturilor proprii, transmise de rude și/sau aduse de deținuți. Administrația IDP a înaintat demersuri cu privire la suplینirea de fonduri necesare pentru asigurarea funcționării conforme a Izolatorului.

§141. IDP este situat în clădirea adiacentă Direcției poliție Chișinău. Accesul în IDP este posibil prin Unitatea de gardă a DP Chișinău cu înregistrare obligatorie și prin poarta centrală – doar pentru Serviciul escortă al DP Chișinău și mijloacele de transport de serviciu.

§142. Izolatorul dispune de 21 de celule, una fiind nefuncțională; 4 camere pentru audieri/întrevederi, 1 - pentru examinare/percheziționare, 1 curte de plimbări, 1 cameră pentru servirea alimentației și o baie pe hol. Dimensiunile celulelor variază între 12 m² și 31 m². Respectiv, se asigură spațiul minim de detenție prevăzut de 4m² pentru fiecare deținut. Iluminarea celulelor este artificială și naturală. Suprafețele geamurilor asigură accesul la lumina zilei.

Foto_OAP_IDP DP_Chișinău_hol_14.09.2017

⁵⁰ Ultima reparație capitală a fost efectuată în 2012, cu suport financiar externă peste 3,5 mln lei.

§143. La intrarea/ieșirea în/din Izolator sunt amenajate trei boxe, în care, potrivit instrucțiunilor interne, urmează a fi plasate persoanele parvenite pe durata efectuării înscrierilor în registre, examinării vizuale, inclusiv ridicării declarațiilor cu privire la abuzuri, maladii, etc. Grupul de lucru al OAP a constatat că angajații IDP nu întotdeauna respectă această procedură - nu toate persoanele parvenite sunt plasate în boxele destinate inclusiv pentru asigurarea securității și siguranței celor din preajmă.

§145. Potrivit explicațiilor șefului Izolatorului, Andrei Braguța a fost plasat (nu cunoaște durata) în una din aceste boxe, până la plasarea lui în celula nr.9. Notificări despre plasarea/scoaterea din boxele respective nu se efectuează. Angajații IDP nu notifică perioada aflării persoanelor în boxe. De facto, durata aflării persoanelor în aceste boxe este de cca 5-20 minute.

Foto_OAP_IDP_DP_Chișinău_boxe_14.09.2017

§146. Celula nr.9 este dotată cu 8 paturi metalice supraetajate, fixate de podea; o masă și două scaune din metal cu lemn fixate de podea. În celulă există un lavoar și un WC, care nu asigură intimitatea persoanelor. Podeaua este din teracotă; tencuiala de pe pereți cade. Suprafața celulei este de cca 30 m². Potrivit administrației, deși celula este dotată cu 8 paturi, nu este practică plasarea a opt persoane pentru a nu depăși spațiul minim pentru un deținut. La momentul vizitei echipei OAP pe cinci paturi erau așternute saltele. Potrivit Registrelor în ultimele 2 luni în această celulă nu au fost plasate mai mult de cinci persoane.

§147. Andrei Braguța s-a aflat în celula nr.9 două zile și două nopți (patul de jos din dreapta).

Foto_OAP_IDP DP_Chişinău_Celula nr.9_14.09.2017

Foto_OAP_Celula nr.9_IDP DP_Chişinău_14.09.2017

Foto_OAP_IDP DP_Chișinău_Celula nr.9_grup sanitar_14.09.2017

§148. Celula nr.11 este destinată pentru deținția separată a unei singure persoane. Potrivit pct.25 al Regulamentului IDP sunt deținute separat:

- femeile de bărbați;
- minorii de adulți;
- persoanele reținute - de persoanele aflate sub arest preventiv;
- bolnavii de tuberculoză de alți deținuți;
- persoanele care anterior și-au ispășit pedeapsa în locurile de recluziune separat de persoanele care nu au fost deținute în locurile de recluziune;
- recidiviștii deosebit de periculoși de alți arestați;
- persoanele bănuite sau învinuite de săvârșirea unor crime deosebit de grave sau excepțional de grave;
- cetățenii străini și persoanele fără cetățenie de alți arestați;
- persoanele cu funcții de răspundere (judecători, polițiști, procurori, militari);
- persoanele ce se află în stare de ebrietate alcoolică și narcotică de restul persoanelor.

Potrivit aceleiași prevederi, în scopul sporirii siguranței reținuților sau creării condițiilor pentru tratamentul lor, administrația IDP poate aplica și alte criterii de deținere separată a persoanelor decât cele menționate supra. Deținerea separată a reținuților în izolator nu trebuie să aibă caracter discriminatoriu sau să lezeze demnitatea umană.

§150. În perioada 18-23 august 2017 Andrei Braguța a fost plasat în celula nr. 11 de unul singur. Șeful IDP a menționat că a subalternii l-au plasat în celula separată din cauza tulburării psihice manifestate.

Foto_OAP_IDP DP_Chişinău_Celula nr.11_14.09.2017

Foto_OAP_IDP DP_Chişinău_Celula nr.11_14.09.2017

Foto_OAP_IDP DP_Chișinău_Celula nr.11_14.09.2017

Foto_OAP_IDP DP_Chișinău_Celula nr.11_14.09.2017

Concluzii:

- ✓ Andrei Braguța a fost deținut în IDP în perioada 15-23 august 2017, în decursul a 8 nopți.
- ✓ Andrei Braguța s-a aflat în celula nr.9 două zile și două nopți.
- ✓ În perioada 18-23 august 2017, în decursul a 5 nopți, Andrei Braguța a fost deținut separat de ceilalți deținuți.
- ✓ În toată perioada aflării în IDP, Andrei Braguța a refuzat alimentația, accesul la baie și plimbări.
- ✓ Nu au fost efectuate însemnări cu privire la relele tratamente, agresiuni și violențe între deținuți.
- ✓ Probabil, din cauza că Andrei Braguța nu a fost plasat în IMSP de urgență sau alt spital, pentru acordarea îngrijirilor medicale necesare, starea lui de sănătate s-a agravat.
- ✓ Regulamentul intern al IDP nu prevede detenția în condiții separate a persoanelor cu dizabilități, inclusiv cu afecțiuni psihice.

Recomandări:

1. Avocatul Poporului recomandă IGP/DP/IDP să adapteze celule conforme detenției persoanelor cu risc sporit de suicid, comportament inadecvat, tulburări psihice, persoane cu dizabilități.
2. Avocatul Poporului recomandă DP Chișinău să completeze Regulamentul intern al IDP cu prevederi privind detenția persoanelor cu dizabilități fizice sau psihice.
3. Avocatul Poporului recomandă IDP să asigure înregistrarea tuturor cazurilor de violență, maltratare, dezordine, tortură, potrivit Ordinului 77.
4. Avocatul Poporului recomandă DP Chișinău să suplinească statele de personal în IDP (servicul escortă, serviciul pază și securitate, medici, etc).
5. Personalul IDP și BESP urmează a fi instruit cu privire la acțiuni și comportamentul în situațiile de criză, excepționale, în special cu persoane ce manifestă comportament sau tulburări mintale;
6. Plasarea în IDP a persoanelor cu tulburări psihice, în lipsa supravegherii necesare nu poate fi efectuată. Orice formă de manifestare critică ar trebui să atenționeze autoritatea respectivă, iar asumarea unei decizii cu privire la schimbarea formei de plasament trebuie să fie imediată și în scopul asigurării stării sănătății și vieții persoanei.

OBIECTIVUL nr.4 Respectarea garanțiilor privind asistența medicală

În capitolul respectiv este analizat modul în care lui Andrei Braguța i-a fost asigurat accesul la asistență și îngrijiri medicale, inclusiv în instituțiile medico-sanitare publice. Astfel, analizând informația oferită de instituțiile în cauză, cât și din cea primită în cadrul convorbirilor cu administrația și colaboratorii, Avocatul Poporului a constatat abateri de la normele și reglementările interne la toate verigile sistemului de sănătate prin care a trecut Andrei Braguța în calitatea sa de beneficiar de servicii medicale.

Managementul defectuos, instruirea inefficientă și incompletă a personalului din subordine, asigurarea insuficientă cu personal medical în IDP-uri și angajați ai MAI, lipsa unor reglementări clare de conlucrare intra și interdepartamentală au dus la repercusiuni grave asupra sănătății lui Andrei Braguța. În special, este de evidențiat lipsa de conlucrare dintre instituțiile subordonate MSMPS și instituțiile subordonate MAI, chiar și în baza acordurilor de colaborare încheiate.

4.1. Asistența medicală primară

§151. Potrivit informației oferite de medicul de familie din cadrul IMSP „Centrul medicilor de familie s. Biruința”, Andrei Braguța se afla la evidența medicului de familie din anul 2008. În această perioadă de timp s-a adresat la medicul de familie de două ori.

§153. Medicul de familie a comunicat grupului de lucru, că nu cunoaște dacă Andrei Braguța s-a aflat la evidența medicului psihiatru și că a aflat despre acest fapt de la TV. Bilete de trimitere pentru examinare medicală de către medici specialiști nu i-au fost eliberate. La fel, medicul nu i-ar fi prescris nici o îndreptare pentru spitalizare într-o instituție medicală și / sau rețete pentru eliberarea preparatelor psihotrope.

§154. Medicul de familie a comunicat că în cartela medicală nu se conțineau date despre tratamentul la vreun medic de specialitate.

Constatări:

- ✓ Medicul de familie din CMF Biruința nu deținea date complete privind starea de sănătate a lui Andrei Braguța, cu excepția unei cartele medicale.
- ✓ Cartela medicală nu conținea informații despre starea de sănătate psihică.
- ✓ Informația despre starea psihică o posedă medicul psihiatru de sector. Acesta nu a informat medicul de familie pe motivul păstrării confidențialității datelor medicale.
- ✓ Lipsește conlucrarea între serviciile de medicină primară și serviciile de sănătate mintală sub aspectul ce ține de necesitatea transmiterii informației cu caracter medical de către medicii de specialitate (psihiatru) la medicul de familie pe listele căruia se află la evidență beneficiarul.

Recomandări:

1. Avocatul Poporului recomandă MSMPS stabilirea unui mecanism de conlucrare între serviciile de asistență medicală primară și specializată de ambulator, astfel încât informarea despre situația pacienților să fie gestionată de toate instituțiile ce acordă asistență medicală.
2. Avocatul Poporului recomandă MSMPS să asigure prin stabilirea mecanismului menționat a păstrării confidențialității datelor cu caracter medical.

4.2. Centrul comunitar de sănătate mintală Sîngerei

§155. Medicul psihitaru din cadrul CCSM Sîngerei (în continuare CCSM) a comunicat grupului de lucru că... *despre cazul lui Braguța Andrei, a auzit la TV, nu-l cunoaște și nu a avut la evidență această persoană. Careva medicamente psihotrope pe numle lui Braguța A. nu a eliberat.*

§156. Suplimentar, medicul psihiatru a explicat că pentru a fi luați în evidență, beneficiarii trebuie să se adreseze personal cu epicriza din Spitalele de psihiatrie sau epicrizele de la Spitalele de psihiatrie sunt expediate prin poșta simplă către CCSM.

§157. Extras din explicație, „...de obicei, dacă pacientul se tratează timp de 10 zile în spital, se anunță medicul psihiatru de sector, prin poșta se expediază extrasele din spital. Preparatele psihotrope se eliberează 100 % gratuit, prin rețete compensate. O dată în lună pacienții trebuie să se prezinte la control. Beneficiarii numai decît semnează acord/consimțămînt pentru tratament. Centrul dat activează în baza Regulamentului-cadru al Centrului comunitar de sănătate mintală și a Standardelor de calitate”, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.55 din 30.01.2012. Medicul a mai adăugat că nu există reglementări de nivel departamental pentru asigurarea conlucrării între CCSM și Spitalele de psihiatrie.

Constatări:

- ✓ În Republica Moldova lipsește un sistem informațional unic ce ar permite transmiterea datelor privind asistența medicală acordată în cadrul diferitor instituții medicale și asigurarea continuității serviciilor persoanelor afectate de maladii mintale.
- ✓ Este incomplet și inefficient mecanismul de transmitere a informației de către Spitalele de psihiatrie cu privire la diagnosticul medical către Centrele comunitare de sănătate mintală și preluare la evidență a pacientului de către medicul psihiatru, fapt ce ar asigura continuitatea tratamentului și posibilitățile de recuperare prin modalități de supraveghere dinamică.

4.3. Spitalul de psihiatrie din Bălți

§158. Șeful secției psihiatrie nr. 5 din cadrul Spitalului de psihiatrie or.Bălți, a comunicat grupului de lucru că în perioada anilor 2012 - 2016 pacientul Andrei Braguța a fost internat de mai multe ori în secția psihiatrie, fiindu-i stabilită o maladie psihică.

§159. Potrivit explicației Șefului secției, în toate cazurile medicul psihiatru la externarea din staționar explica beneficiarului și recomanda tratament de susținere ambulator cu evidența la medicul de familie și medicul psihiatru din cadrul Centrului comunitar de sănătate mintală. La externarea din spital, medicul psihiatru elibera rețete pentru procurarea medicamentelor antipsihotice pentru o perioadă de 7-10 zile și explica că ulterior rețetele le va primi de la medicul

psihiatru din cadrul CCSM de la locul de trai (deoarece pacientul necesita administrarea preparatelor psihotrope permanent). Alte recete în perioada ambulatorie nu a eliberat.

§160. Medicamentele antipsihotice sînt de evidență strictă și eliberarea lor liberă din farmacii nu se efectuează. Medicul psihitaru nu cunoaște cine elibera recete și dacă Andrei Braguța procura aceste preparate.

§161. Medicul a mai informat că Andrei Braguța nu a solicitat păstrarea confidențialității diagnosticului său. Tot el a explicat că de fiecare dată, la externare, elibera pacientului epicriza cu mențiunile corespunzătoare. Sora superioară a secției transmitea o copie de pe epicriză împreună cu fișa medicală a bolnavului de staționar în Secția de arhivare a spitalului. Ulterior arhivarul/registratorul medical al arhivei, conform Regulamentului de activitate a Spitalului și Regulamentului de activitate a secției de arhivare, expedia prin intermediul Poștei Moldovei, prin scrisoare simplă o copie a epicrizei către CCSM din raion.

§162. Directorul IMSP Spitalul de psihiatrie Bălți a explicat că, *despre cazul lui Braguța A., a aflat la 18 august 2017, când tatăl acestuia a solicitat informația despre acordarea asistenței medicale și eliberarea actelor confirmative. Tatăl a comunicat că are nevoie de ele pentru a le prezenta avocatului. Astfel, la 18 august tatălui i-a fost eliberat ultimul extras din fișa medicală a bolnavului A.Braguța. Însă, deoarece tatăl nu avea mandatul avocatului, celelalte copii de pe extrasele medicale au fost eliberate pe 21 august curent, când tatăl a prezentat copia de pe mandatul avocatului.*

§163. Directorul IMSP Spitalul de psihiatrie Bălți a mai comunicat că informația necesară pentru luarea pacientului la evidența medicului psihiatru din teritoriu (epicriza) este transmisă de către arhivariusul instituției, conform atribuțiilor ce-i revin. În cadrul Spitalului activează arhivar, iar activitatea acestuia este verificată de vicedirectorul medical, care la momentul vizitei angajaților OAP se afla în concediu. Tot el, susține că nu cunoaște dacă Andrei Braguța A. se adresa medicului psihiatru din cadrul CCSM.

Recomandări:

- 1) Avocatul Poporului recomandă MSMPS efectuarea controlului privind respectarea de către cadrele medicale și conducătorii instituțiilor medico-sanitare publice a actelor normative de acordare a asistenței medicale populației.
- 2) Avocatul Poporului recomandă SCP Bălți verificarea periodică privind respectarea mecanismului legal stabilit de prescriere a preparatelor psihotrope și evidența lor.
- 3) Avocatul Poporului recomandă MSMPS elaborarea metodologiei de referire a cazurilor către diferite etape de acordare a serviciilor medicale a pacienților afectați de maladii mintale.

4.4. Spitalul Clinic de Psihiatrie Chișinău

§164. Prin Încheierea Judecătorei Chișinău, of. Ciocana nr.13-840/2017 din 23 august 2017 a fost dispusă autorizarea internării învinuitului Braguța Andrei în instituția medicală – Spitalul Clinic de Psihiatrie, pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile începând cu 23 august 2017 și pînă la 22 septembrie 2017 ora 10.00 min.

§165. În urma solicitării expediate la 04 septembrie 2017, directorul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie a informat grupul de lucru precum că, conform datelor Secției de internare și Secției asistență psihiatrică consultativă extraspitalicească, Andrei Braguța în perioada anului 2017 nu a

fost asistat în condiții de staționar în această instituție. De asemenea nu s-a adresat pentru acordarea asistenței medicale psihiatrice în condiții de ambulator. Conducerea IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie a comunicat că nu cunoaște nimic pe faptul internării în această instituție a cetățeanului Andrei Braguța.

Constatări:

- ✓ IMSP SCP Chișinău a refuzat să execute Încheierea Judecătorei Chișinău (sediul Ciocana) nr.13-840/2017 din 23 august 2017.

4.5. Institutul de medicină urgentă

§167. Directorul IMSP Institutul de Medicină Urgentă a informat grupul de lucru precum că informația cu privire la pacientul Andrei Braguța a fost înregistrată în cadrul Departamentului de Medicină Urgentă (nr.de înregistrare 72641). Andrei Braguța a fost examinat de către medicul de urgență și medicul ortoped-traumatolog la 15.08.2017, ora 19.34 min., fiind însoțit de către colaboratorii MAI. În Registrul de evidență a internărilor bolnavilor și renunțării la spitalizare este făcută mențiunea ”reținut”. Alte însemnări nu au fost efectuate.

§168. Potrivit fișei medicale a DMU nr.72641 la rubrica Andrei Braguța se menționează în felul următor: motivul solicitării ajutorului medical: **„trauma în stradă întâmplător la data de 15.08.2017, ora 16.00”**. La fel, din fișa medicală și înscrisurile efectuate de medici rezultă că pacientul era agresiv, agitat, vorbea necenzurat, prezenta excoriații în regiunea articulațiilor cotului bilateral. I-a fost stabilit diagnosticul **„contuzia țesuturilor moi în regiunea articulațiilor cotului bilateral”** cu recomandări pentru supraveghere în condiții de ambulator, neavând indicații pentru spitalizare. Durata aflării pacientului în DMU a fost de la ora 19.34 până la ora 19.50 min. La fel, în fișa medicală este făcută mențiunea că pacientul **„în contact verbal nu intră”**.

§169. Conform înscrisurilor din Anexa nr.3, la Fișa medicală nr.72641 „Acord medical la intervenția medicală”, în parafaua „semnătura pacientului (reprezentantul legal)” medicul face inscripția **„nu poate semna din cauza agresivității”**.

Constatări:

- ✓ Andrei Braguța ar fi fost examinat medical timp de 10 minute la IMU;
- ✓ Leziunile obținute în urma altercațiilor cu angajatul poliției au fost notificate de medicii de la IMU în calitate de traumă obținută întâmplător.
- ✓ Medicii au evitat să facă o evaluare complexă asupra circumstanțelor prezenței leziunilor la persoana reținută sau adusă de angajații poliției la IMU în conformitate cu Ordinul 77.
- ✓ Medicii nu au efectuat recomandările necesare în contrast cu mențiunile făcute referitor la comportamentul pacientului. Aceste recomandări cu privire la starea lui de sănătate „în contact verbal nu intră” erau extrem de importante pentru a determina comportamentul ulterior față de Andrei Braguța.
- ✓ DMU nu are medic psihiatru⁵¹.

⁵¹ <http://www.who.int/about/mission/en/>

Recomandări:

- 1) Avocatul Poporului recomandă DMU să includă în echipa departamentului de primire a urgențelor din cadrul IMSP Institutul de medicină urgentă unitatea de medic psihiatru sau medic cu competențe în examinarea stării psihice a pacienților;
- 2) Avocatul Poporului recomandă DMU să raporteze cazurile de prezentare a reținuților cu leziuni de polițiști conform Ordinului comun 77.

4.6. Centrul de Medicină Legală de pe lângă MSMPS

§170. Potrivit informațiilor prezentate de Centrul de medicină legală, Andrei Braguța a fost internat în secția Psihiatrie medico-legală staționară pe data de 23 august 2017, la ora 16.50 min., și externat pe data de 24.08.2017, la ora 10.15 min. Internarea pentru efectuarea expertizei psihiatrico-legale în condiții de staționar a fost autorizată prin încheierea judecătorului în Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, Igor Bațalai, din 23 august 2017 în cadrul dosarului penal.

§171. Șeful Secției expertiză psihiatrico-legală staționară pentru persoane arestate, expert judiciar-psihiatru, a explicat: *”la data de 23 august 2017 aproximativ orele 15.00, în secția specială din cadrul Serviciului expertiza psihiatrico-legală CML a fost înregistrat dosarul penal nr.2017481228 de învinuire a cet.Braguța A.. În încheierea Judecătoriei Chișinău (of. Ciocana) din 23 august 2017, ora 10.00 min., judecătorul Igor Bațalai, a dispus autorizarea internării învinuitului la expertiza psihiatrico-legală în condiții de staționar, începând cu data de 23 august 2017. Apoi, pe la 16.50 min. prin telefon, am fost informată de către asistenta medicală de gardă, că la internare a fost adus cet.Braguța A., însoțit de colaboratorii izolatorului provizoriu din strada Tighina (IDP). Din spusele asistentei medicale am aflat, că cet.Braguța este în stare gravă, cu leziuni corporale vizibile pe corp, în haine murdare, cu miros de urină, în stare de psihoză. Eu țineam legătura cu asistența medicală prin telefon, care primea informații și îi dădeam indicații și recomandări. Astfel, cet. A.Braguța, a fost internat, spălat, schimbat în haine și plasat în salon. A doua zi, la 24 august 2017, dimineața, ora 8.00, când am venit la serviciu, am examinat pacientul și am constatat că Braguța A., se afla în pat, în stare gravă somatică, astenizat, slăbit, cu leziuni corporale vizibile pe corp, în stare de acutizare a maladiei psihice și anume: permanent vorbea ceva nedeslușit, nu reacționa la întrebările adresate, se uita într-un punct, ținea permanent mâinile ridicate și gesticula cu ele, nu vroia să mănânce sau să bea apă. În rezultatul examinării psihiatrico-legale a dlui Braguța au fost documentate în fișa medicală a bolnavului de staționar și în raportul de expertiză judiciară leziunile corporale pe care le avea. În dosarul penal au fost anexate foto-copiile extraselor din cadrul Spitalului de Psihiatrie Bălți care arătau o maladie psihică cronică.*

La ora 9.00 min., pacientul cu toate actele a fost prezentat la comisia de expertiză psihiatrico-legală staționară pentru întocmirea raportului de expertiză psihiatrică judiciară, în componența a 2 experți Angela Anton și eu – medicul Elena Mardari. Luînd în considerație că la momentul acela, secția dată nu dispunea de condiții pentru tratament antipsihotic și somatic, de care avea nevoie Braguța A., am telefonat personal (pentru a urgenta acordarea asistenței medicale corespunzătoare) pe Șeful izolatorului provizoriu (IDP), de unde a fost adus Braguța; secția specială și secția medicală din cadrul Penitenciarului 13”.

§172. La externare, din spusele medicilor: *„mergea pe picioarele lui cu ajutorul colaboratorilor”.*

§173. În rezultatul examinării lui Andrei Braguța, i-a fost stabilit diagnosticul *„maladia psihică cronică – schizofrenie, forma paranoidă. Sindrom halucinator-paranoid”.* Medicul, Mardari Elena,

în fișa de însoțire a lui Andrei Braguța a bifat recomandarea „necesită supravegherea psihiatrului în staționarul de profil a penitenciarului, prezintă tulburări psihice de intensitate psihotică”. Medicul a mai comunicat că raportul de expertiză judiciară a fost finalizat pe data de 28.08.2017 și ridicat de OUP SUP IP Ciocana, la 29.08.2017. Totodată medicul a comunicat că în cadrul Centrului de medicină legală nu sînt condiții de tratare a pacienților în caz dacă este necesară acordarea tratamentului somatic.

§174. Avocatul Poporului a solicitat copia de pe Raportul de expertiză judiciară din 24 august 2017, însă Centrul de medicină legală nu l-a prezentat, făcînd referire la art.212 din Cod de procedură penală, art.39. alin.8 din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr.68 din 14.04.2016⁵².

Constatări:

- ✓ Avocatul Poporului nu cunoaște cauza decesului.
- ✓ Cu toate că medicii din cadrul Secției expertiză psihiatrico-legală staționară pentru persoane arestate menționează în detalii cu privire la leziunile corporale și starea somatică gravă a pacientului Braguța A., aceștia nu au apelat serviciul de asistență medicală urgentă 903.
- ✓ Medicii CML nu au anunțat procurorul despre leziunile corporale vizibile depistate în momentul internării lui A. Braguța, la data de 23 august 2017⁵³.
- ✓ La 24 august 2017 medicul expert judiciar-psihiatru, la primul contact cu pacientul, observînd leziunile corporale și starea somatică a lui Andrei Braguța, nu ar fi prioritizat severitatea stării de sănătate a pacientului, supunându-l expertizei psihiatrice legale și doar ulterior anunțând organele în custodia cărora se afla despre necesitatea spitalizării și acordării serviciilor medicale specializate, astfel, prelungind durata de aflării în stare critică și de neacordare a asistenței medicale necesare.
- ✓ CML a interpretat incorect dispozitivul Încheierii judecătorului de instrucție: *internare în instituția medicală – Spitalul Clinic de Psihiatrie, pentru efectuarea expertizei psihiatrice în condiții de staționar pe un termen de 30 zile începînd cu data de 23 august 2017 pînă la data de 22 septembrie 2017 ora 10, conform Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.*
- ✓ CML nu dispune de posibilități și condiții de tratament staționar somatic pe perioada aflării persoanei supuse expertizei juridice psihiatrice.
- ✓ Raportul de expertiză medico-legală psihiatrică se prezintă doar ordonatorului expertizei, conform art. 36 al Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar;
- ✓ Transferul la P16 a Dlui Andrei Braguța a avut loc în baza trimiterii medicului din cadrul Secției expertiză psihiatrico-legală staționară pentru persoane arestate.

⁵² ”Eliberarea copiilor de pe rapoartele de expertiză altor persoane se poate face doar cu acordul scris al ordonatorului expertizei sau al organului care examinează cauza”.

⁵³ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353245>

4.7. Centrul Național de asistență medicală urgentă prespitalicească

§175. Potrivit informației prezentate de Directorul CNAMUP, trierea apelurilor telefonice se efectuează de către Dispeceratul care se află pe str. Toma Ciorba 1, mun. Chișinău. CNAMUP activează în baza ordinului nr. 85 al Ministerului Sănătății din 30.03.2009 „Cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului de Asistență Medicală Urgentă din Republica Moldova”⁵⁴. Însuși serviciul dat a fost reorganizat în anul 2015, iar modificări la ordinul dat nu au fost operate. Copiile audio ale apelurilor telefonice, au fost ridicate de procurori pe data de 01 septembrie 2017.

§176. În timpul aflării lui Andrei Braguța în IDP de către colaboratorii izolatorului a fost solicitată asistența medicală urgentă. Din fișele medicale ale serviciului medical de urgență, reiese că:

- 16.08.2017 – la prima solicitare medicul a constatat urgență psihiatrică majoră, fără să acorde tratament conform tabloului clinic constatat. Astfel, descrierea clinică nu corespunde cu diagnosticul stabilit și tactica terapeutică (tratamentul administrat). Nu i se indică careva recomandări. În fișă se indică, precum că pacientul refuză să semneze.
- 18.08.2017 – se constată urgență de gradul II. Descrierea clinică din fișa medicală nu corespunde cu diagnosticul stabilit, se indică starea de sevraj, care este considerată drept urgență psihiatrică și pacientului i se administrează tratament necorespunzător. Medicii indică informație bazată pe presupuneri. În rubrica unde urma să semneze pacientul nu este indicat nimic.
- 22.08.2017 – se constată urgență de gradul – majoră. Diagnosticul - sindrom delirios (dereglarea de conștiință). Transportarea la Spitalul Clinic de Psihiatrie nu a fost posibilă deoarece a refuzat escortarea șeful escortei. Medicul nu a indicat bine anamneza și descrierea clinică.
- 23.08.2017 – s-a constatat urgență majoră. La fel, se recomandă transportarea la Spitalul Clinic de Psihiatrie, însă transportarea pacientului nu este posibilă. Lipses date cu privire la administrarea vreunui medicament.

Constatări:

- ✓ Lipsa unor recomandări și a tratamentului specializat au dus la deteriorarea severă a stării de sănătate, în contrast cu nivelul/gradul de urgență medicală stabilit.
- ✓ Insuficiența măsurilor întreprinse privind transferul pacientului către o instituție medicală specializată pentru acordarea serviciilor medicale necesare a determinat agravarea stării de sănătate a lui Andrei Braguța.
- ✓ În fișa medicală nu se indică starea reală a pacientului. Medicii nu au descris obiectiv starea clinică reală a pacientului

Recomandări:

- 1) Avocatul Poporului recomandă CNAMUP elaborarea Protocolului Clinic Național privind asistența medicală în cazul urgențelor psihiatrice cu indicarea algoritmului de acțiuni și managementul medical deplin al cazurilor de urgență, inclusiv determinarea recomandărilor.

⁵⁴ <http://old.ms.md/public/info/Ghid/instruire/amu/>

Autoritatea/ autoritățile	Recomandări:
MJ MSMPS DIP	<p>A identifica un mecanism sau proceduri de documentare medicală în lipsa acordului reținutului sau refuzului declarării faptelor de proveniență a leziunilor.</p> <p>A îmbunătăți și eficientiza sistemul de raportare despre rele tratamente, tortură, astfel încât să cuprindă un tablou clar asupra faptelor respective.</p> <p>A examina și asigura documentarea medico-legală a actelor de tortură, tratament inuman sau degradant în conformitate cu prevederile Protocolului de la Istanbul.</p> <p>A identifica, înregistra, raporta și documentare cazurile de rele tratamente în conformitate cu prevederile Ordinului comun interdepartamental nr.969 din 20 martie 2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.</p> <p>A evita refuzul primirii în penitenciare din lipsa actelor medicale și a respecta prevederile art.200 Cod de executare și pct.18 al Statutului executării pedepselor de către condamnați.</p> <p>A efectua înregistrările cu privire la refuzul primirii în penitenciar sau izolatorul de urmărire penală, în contextul asigurării garanțiilor împotriva relexor tratamente.</p> <p>A asigura primirea deținuților/condamnaților la locul de executare a pedepsei/mandatului de arest inclusiv în zilele de odihnă, sărbători, cât și peste programul zilei în modul prevăzut de pct.19 a HG 583, în special P13.</p> <p>A identifica un mecanism clar cu privire la implicarea agenților de penitenciare și serviciilor medicale interne și civile în cazul afecțiunilor de sănătate gravă a deținuților;</p>
MAI IGP	<p>A identifica un cadru cu privire la asigurarea cu alimentație (hrană, apă) a persoanelor reținute/contraveniente, de până la plasarea acestora în izolator</p> <p>A identifica un mecanism cu privire la antrenarea medicilor psihiatri, psihologi sau altor specialiști în procesul reținerii persoanelor cu risc sporit</p> <p>A asigura documentarea corectă și completă a tuturor faptelor și circumstanțelor în procesul reținerii persoanelor în scopul prevenției oricăror forme de abuz cât și respectării garanțiilor la reținere de angajații poliției;</p> <p>A identifica un mecanism de conlucrare instituțională în cazul reținerii unor persoane cu dizabilități mentale cu respectarea dreptului la datele cu caracter personal, vieții private, etc.</p>
MSMPS DMU	<p>A Asigura înregistrarea și evidența separată a pacienților parveniți spre examinare medicală primară sau urgentă, fie specializată din cadrul poliției sau a sistemului penitenciar în vederea realizării obligațiilor pozitive de prevenire și</p>

	<p>combatere a torturii și relelor tratamente</p> <p>A acorda o atenție sporită, inclusiv în procesul de examinare medicală a pacienților aduși de colaboratorii poliției și/sau sistemului penitenciar la componenta leziuni corporale, afecțiuni fizice și psihice, etc, după caz, medicii să raporteze spețele organelor procuraturii</p>
	<p>A asigura de către medicii DMU sau implicați în examinarea medicală primară a preveniților/ persoanelor aduse de angajații poliției a concluziilor, după caz deciziilor cu privire la plasarea pacienților pentru internare într-o instituție medicală în cazul constatării maladiilor grave, tratamentul cărora este imposibil/ inadmisibil în condițiile de izolator sau penitenciar</p> <p>A institui funcția de medic psihiatru în DMU pentru examinarea comportamentului stării psihice și sănătății mintale a pacienților, conform definiției Organizației Mondiale a Sănătății</p>
<p>MSMPS DRN Centre de Sănătate mentală IMSP Institutul de Medicină urgentă</p>	<p>A elabora Protocolul clinic de stabilire a stării de ebrietate și naturii ei, cu algoritm exact ce determină acțiunile personalului medical, inclusiv în cazul refuzului pacientului de examinare și prelevare a probelor biologice;</p>
	<p>A crea o bază de date unică a pacienților diagnosticați cu boli psihice accesibilă sistemului medical (de profil, civil și penitenciar)</p> <p>A asigura un mecanism de conlucrare între asistența medicală primară și specializată de ambulator, în mod special Centrele Comunitare de Sănătate Mintală, cu transmiterea informației privind asistența medicală specializată acordată, asigurarea confidențialității datelor medicale a pacientului și asigurată continuității acordării serviciilor medicale.</p>
	<p>A revizui actele normative și implementa normele legislative în vigoare privind acordarea asistenței medicale persoanelor afectate de maladii mintale la diverse nivele de asistență medicală și aducerea în concordanță cu cerințele actuale de prestare a serviciilor de sănătate mintală.</p>
	<p>A efectua examenul medical în strictă conformitate cu prevederile Legii nr.173 din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope</p>
	<p>A evalua starea psihică a persoanelor supuse expertizei narcologice în conformitate cu tabloul clinic al comportamentului pacienților conform prevederilor HG 296 din 16.04.2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de testare alcoolsopică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei</p> <p>A elabora atribuțiile medicului psihiatru-narcolog din cadrul DRN în conformitate cu scopul și obiectivele instituției medicale și actele normative în vigoare, după caz, angajarea de personal medical suficient</p>

A asigura ca angajații medicali să atragă o atenție sporită la prezența echimozelor, leziunilor, în special comportamentului persoanelor aduse de colaboratorii poliției pentru examinarea stării de ebrietate cu informarea neîntârziată a procurorilor teritoriali și însemnarea acestora într-un Registru special.

A efectua controlul privind respectarea de către cadrele medicale și conducătorii instituțiilor medico-sanitare publice a actelor normative de acordare a asistenței medicale populației.

A verifica periodic respectarea mecanismului legal stabilit de prescriere a preparatelor psihotrope și evidența lor.

A elabora metodologia de referire a cazurilor către diferite etape de acordare a serviciilor medicale a pacienților afectați de maladii mintale.

A include în echipa departamentului de primire a urgențelor din cadrul IMSP Institutul de medicină urgentă unitatea de medic psihiatru sau medic cu competențe în examinarea stării psihice.

A ajusta Regulamentul de activitate a IMSP Institutul de Medicină urgentă, Regulamentul de activitate a Departamentului de medicină urgentă și fișele de post ale medicilor din cadrul acestui departament, astfel încât pacientul să beneficieze de investigații în deplin volum și să-i fie apreciat corect diagnosticul, conform actelor normative în vigoare.

**MSMPS
SCP**

A ajusta regulamentele interne ale Spitalului Clinic de psihiatrie astfel încât înregistrarea solicitărilor parvenite în adresa instituției să se regăsească date privind acțiunile întreprinse și motivarea lor.

**MSMPS
CML**

A dispune un mecanism de conlucrare între CML și medicina de urgență cu privire la intervenirea sau solicitarea intervenției în cazul acutizării maladiilor la pacienții ce urmează a fi examinați medico-legal de angajații CML pe perioada examinării acestora.

A contracara practica de ghidare telefonică privind plasarea ulterioară a pacienților aflați la examinare în CML contrar prevederilor încheierilor instanțelor de judecată

A stipula în regulamentele intene și fișele de post ale experților judiciari obligația de comunicare despre cazurile de rele tratamente, leziuni corporale, starea somatică a beneficiarilor aduși pentru expertizarea medico-legală

A organiza în cadrul CML a unei secții/ salon pentru asigurarea tratamentului staționar somatic, în timpul aflării persoanei supuse expertizei juridice psihiatrice

A elabora regulamentul de activitate al CML, inclusiv a stipula scopul și obiectivele serviciilor și măsurile de asigurare a stării de sănătate a persoanelor supuse expertizei

	psihiatrice
MSMPS CNAMUP	A elabora Protocolul clinic privind asistența medicală în cazul urgențelor psihiatrice cu indicarea algoritmului de acțiuni și managementul medical deplin al cazurilor de urgență, inclusiv determinarea recomandărilor
IGP DP Chișinău IDP INP	A repartiza persoanele cu risc sporit de suicid, comportament inadecvat, tulburări sau cu dizabilități în celule conforme, accesibile și sigure, care să asigure protecția și supravegherea necesară pe perioada plasării în izolator
	A identifica resursele materiale necesare pentru acomodarea locurilor de detenție cu spații special amenajate pentru asigurarea unei detenții conforme necesităților persoanelor cu dizabilități psihice sau fizice, tulburări, violente sau cu risc de automutilare și sau suicid.
	A asigura supravegherea necesară pe perioada detenției persoanelor sus-numite și solicita ori de câte ori este necesară intervenția specialiștilor de profil
	A documenta faptele cu privire la relele tratamente, agresiuni, violențe între deținuți, refuzului alimentării, de avocat, baie sau alte facilități sau altor incidente din locul de detenție
	A informa Avocatul Poporului prin sistemul electronic despre faptele cu privire la relele tratamente, agresiuni, violențe între deținuți, refuzul alimentării, de avocat, baie sau alte facilități și alte incidente din locul de detenție
	A organiza de comun cu MSMPS un mecanism comun privind escortarea pentru acordarea asistenței medicale necesare în cazul constatării de echipa DMU a unor maladii incurabile
	A instrui personalul IDP și Serviciului escortă cu privire la acțiunile și comportamentul în situațiile de criză, excepționale, în special ce manifestă comportament deviant sau tulburare prin prisma abordărilor de drepturile omului.
	A instrui angajații poliției privind comunicarea cu persoanele ce manifestă comportament ostil/de excludere „bullying”
	A stipula în regulamentele interne prevederi privind detenția persoanelor cu dizabilități fizice sau psihice, acțiunile de supraveghere, medicale, acomodare, precum și comportamentul angajaților poliției sau ce asigură paza și supravegherea lor
	A suplini statele de personal în IDP/ izolatoarele de detenție preventivă cu medici, escortă, pază și supraveghere, psiholog, asistent social, personal tehnic, etc
	A elabora instrucțiuni clare privind intervenirea angajaților poliției în cazurile de prevenire, combatere a violențelor între deținuți, astfel încât părților să le fie asigurate drepturile și libertățile fundamentale

